

Inspirationskatalog

Nye biblioteksrum – erfaringer, cases og læringer fra en Coronatid

Inspirationskatalog

Nye biblioteksrum – erfaringer, cases og læringer fra en Coronatid

Udgivet af Tænk tanken Fremtidens Biblioteker i samarbejde med netværket Next Generation

Udarbejdet af Nanna Kjær Svare, Tænk tanken Fremtidens Biblioteker

Redaktionsgruppe:

Kirstine Bruun fra Aarhus Bibliotekerne og medlem af netværket Next Generation

Karin Englev fra AU Library Emdrup hos Det Kgl. Bibliotek og medlem af netværket Next Generation

Lotte Hviid Dyrby og Lisbet Vestergaard fra Tænk tanken Fremtidens Biblioteker

Tak for artikelbidrag til:

Tine Segel, formand, Forbundet Kultur og Information

Michel Steen-Hansen, direktør, Danmarks Biblioteksforening

Thomas Sture Rasmussen, Innovations- og strategiuadvikler ved Ballerup Bibliotekerne og medlem af netværket Next Generation

ISBN: 9788797039540

Udgivet elektronisk juni 2021

Grafisk opsætning Zu Jørgensen

www.fremtidensbiblioteker.dk

Indholdsfortegnelse

Forord	4
Baggrund	5
Metode	7
Læsevejledning	8
ARTIKEL Same procedure as ... af Thomas Sture Rasmussen	10
ARTIKEL Relevante kompetencer før, under og efter Corona af Tine Segel	13
ARTIKEL Wow, hvor er bibliotekerne åbne, selv når de er lukkede af Michel Steen-Hansen	16
INFOARTIKEL Digitale Kulturelle Aktiviteter for alle fra centralbibliotekerne	19
5 Potentialer	20
29 Cases til inspiration	22

"Never let a good crisis go to waste?"

Den 11. marts 2020 er en dato, som for mange af os i årerne fremover vil stå klart i vores hukommelse. Det var den dag, hvor vi alle sad klinet til skærmen og så Danmark blive lukket ned pga. COVID-19. Den dag var der ingen, der kunne forudsige, hvor stor betydning det ville få for os alle. Ikke nok med at mange af os skulle vænne os til at arbejde hjemmefra, men også vores fritidsvaner ændrede sig markant. Nedlukningen gjaldt hele samfundet, inklusiv alle kulturinstitutioner og uddannelsessteder – også bibliotekerne.

Set i bakspejlet har vi alle lært en masse af det sidste års delvise nedlukning af samfundet og det gælder ikke mindst bibliotekssektoren. Blandt andet har vi lært, at man ikke bare kan oversætte det analoge direkte til det virtuelle. Alligevel har bibliotekerne haft en stor rolle i forhold til at skabe online fællesskaber som en parallel til det fysiske mødested.

Det har givet en erkendelse af, at fællesskaberne online giver plads til sårbare brugere, som ikke er trygge i det fysiske rum. Det har vist sig, at de lokalt forankrede virtuelle fællesskaber inkluderer de brugere, som kan have svært ved at benytte de fysiske arrangementer på biblioteket, f.eks. ældre der bor langt væk eller handicappede og sårbare brugere, hvor det er en udfordring at skulle bevæge sig ud i det offentlige rum.

I netværket Next Generation har vi drøftet de udfordringer, som COVID-19 har skabt, men også de mange gode idéer og erfaringer, som blevet gjort rundt omkring i landet. Her er opfindsomheden vokset i takt med udfordringerne i arbejdet med at opfinde digitale og hybride løsninger. Det er disse erfaringer, vi gerne vil dele i dette katalog.

Vi har derfor fokuseret på, at når man bladrer kataloget igennem, så er det nemt ud fra 6-rumsmodellen at vurdere, hvorvidt det er en relevant ide, og det er vores håb, at det er nemt at overføre idéen til egen praksis. Derudover bliver kataloget rammet ind af 3 artikler, som hver især giver et bud på læringen fremadrettet, hvor COVID-19 har bidraget til at biblioteket for alvor har fået gang i den digitale transformation i forhold til kompetencer, trends og vigtigheden af at udvide den gruppe af brugere, vi kommer ud til.

Rigtig god fornøjelse.

Kirstine Bruun, Aarhus Bibliotekerne
Karin Englev fra AU Library Emdrup

"Børnene føler stadig at biblioteket er her, når I gør sådan noget"

SAGT AF EN MOR VED AFHENTNING AF BIOPOSEN I SILKEBORG

Baggrund

Dette inspirationskatalog er et produkt af de drøftelser, som har fundet sted i det biblioteksfaglige netværk Next Generation i forbindelse med den verdensomspændende Coronapandemi. Krisen medførte, at store dele af landets kulturinstitutioner måtte lukke ned i 2020 og 2021, herunder også folkebibliotekerne.

Undervejs stod det klart, at nedlukningen ikke alene havde negative konsekvenser, men også satte gang i spændende udviklingsprocesser på bibliotekerne. Rundt omkring satte fagpersoner gang i en række kreative initiativer. Biblioteksmedarbejderne lod sig ikke begrænse af de nye restriktioner, men fandt på nye måder til stadig at kunne inspirere brugerne, selvom det fysiske bibliotek var lukket. Dermed åbnede den for alle uventede Coronasituation dørene for en række nye digitale tiltag og bidrog til frembringelsen af nye formater for de velkendte tilbud på bibliotekerne. Også helt nye tiltag så dagens lys.

Brugerne tog særligt varmt imod udviklingen fra det fysiske til det digitale bibliotek. Pludselig kunne man sidde hjemme i stuerne eller på sit værelse og deltage i digitale booktalks, læsekredse, forfattersamtaler og strikkeklubber. Brugerne oplevede, at de kunne deltage på tværs af kommunegrænserne og være med til arrangementer, de ellers ikke ville kunne have været med til, for eksempel på grund af lang transporttid, angst eller en travl hverdag. På den vis nåede bibliotekerne ud til grupper af borgere, de tidligere ikke havde haft kontakt med.

Nye muligheder

I perioden 2020-2021 afholdt Next Generation netværket en række møder, der tog afsæt i den nye Corona-virkelighed. Temaerne på møderne var blandt bibliotekernes kerneopgave & Corona; digitale fællesskaber & ensomhed samt kompetencebehov i en Coronatid. Netværket kiggede også mere bredt på behovet for erfarings- og vidensdeling set i lyset af den nye situation. Netværket Next Generation så potentialer i hybridbiblioteket, som måske kunne have en fremtid på den anden side af en Corona.

Der blev derfor nedsat en mindre arbejdsgruppe bestående af Kirstine Bruun fra Aarhus Bibliotekerne Karin Englev fra AU Library Emdrup hos Det Kgl. Bibliotek, Lotte Hviid Dhyrbye og Nanna Kjær Svare fra Tænk tanken Fremtidens Biblioteker. Sidstnævnte indsamlede erfaringer, cases og gode råd, der er formidlet i dette inspirationskatalog.

"Fortællebesøgene i børnehaverne er en fin måde at skabe opmærksomhed på bibliotekerne. Besøgene er gode historier og kan give anledning til positiv, lokal presseomtale"

(CASE FRA ODENSE BIBLIOTEKER & BORGERSERVICE).

Kataloget giver et øjebliksbillede af, hvordan bibliotekerne har ageret under nedlukningen og er det første spadestik i forhold til at samle op på erfaringer, lære af erfaringerne og bringe videre ind den nye normale biblioteksvirkelighed.

Metode

Tænk tanken indsamlede skriftlige inputs fra deltagere i netværket med deres bud på små og store succeser under Corona. Herefter blev der udvalgt cases blandt de initiativer, som kunne tænkes at blive videreført, når bibliotekerne igen måtte åbne. I udvælgelsesprocessen var der desuden fokus på indholdsmæssig variation i rækken af cases og en bred geografisk repræsentativitet.

Arbejdsgruppen er opmærksom på, at der på biblioteker udenfor netværket Next Generation er mange flere spændende initiativer og cases, som dog ikke indgår i denne opsamling.

Empirien er indsamlet på baggrund af en spørgerunde blandt netværket og tager afsæt i indsamlede skriftlige inputs, der har dannet grundlaget for over 25 kvalitative, semistrukturerede interviews, som efterfølgende er blev transskriberet og meningskondenseret. På baggrund af dette arbejde blev en sammenfatning af disse informationer indskrevet i en skabelon, som udgør casematerialet. Generelle erfaringer er omsat til, hvordan man konkret kan gribe opgaverne an. Endeligt kommer bibliotekerne under de enkelte cases med gode råd og praktiske tips, hvis man vil afprøve det pågældende format.

Derudover er der indhentet skriftligt materiale fra nogle informanter, hvor de selv har udfyldt en skabelon med beskrivelse af deres case.

6-rumsmodellen som strukturel ramme

Vi har struktureret de 29 cases ud fra en videreudviklet udgave af 4-rumsmodellen fra 2010, som forskerne Dorte Skot-Hansen, Casper Hvenegaard Rasmussen og Henrik Jochumsen fra Københavns Universitets Institut for Kommunikation (tidligere Danmarks Biblioteksskole står bag).

4-rums modellen er både en analyse og udviklingsmodel, der afspejler, at biblioteket bevæger sig bort fra primært at fokusere på samlingen af materialer til at være rum for både formidling af kultur og litteraturrelaterede oplevelser (inspirationsrummet); rum for digital dannelse og livslang læring (læringsrum), rum for møder mellem mennesker på tværs af generationer, køn og etnicitet (møderummet) og rum for borgernes mulighed for deltagelse og være skabende og innovative (det performative rum). Når der tales om "rum", menes der ikke konkrete fysiske rum, men om rum i bredeste forstand. Rummene overlapper ofte hinanden.

4-rumsmodellen er videreudviklet af Jens Jørgen Hansen fra Institut for Design og Kommunikation, Syddansk Universitet. Modellen har fået to nye dimensioner, nemlig vejledningsrummet og materialerummet og er derfor blevet til "6-rumsmodellen". Inspirationskataloget tager udgangspunkt i denne model, og den er brugt som strukturerende for præsentationen af de udvalgte cases. Modellens dimensioner overlapper hinanden og det samme gør sig gældende for en del af de indhentede cases.

Et interessant perspektiv ved at anvende modellen er, at den gør det muligt at anskue de digitale og hybride tilbud ud fra samme rum- og rumlighedsopfattelse.

Læsevejledning

Publikationen henvender sig til biblioteksmedarbejdere, biblioteksledere og andre med interesse for bibliotekernes digitale og hybride potentialer. Kataloget er udarbejdet med udgangspunkt i cases fra netværksgruppen Next Generation. Kataloget kan læses fra ende til anden, men kan også fungere som et opslagsværk, hvor de enkelte cases kan læses uafhængigt af hinanden.

Denne publikation indeholder: Casesamling og 'det er værd at vide'

Inspirationskataloget består af en samling case og 'det er værd at vide' til hvert tiltag. Der er desuden et godt råd med under hver case, hvor bibliotekerne ud fra en retrospektiv vinkel fortæller, hvad de er blevet klogere på i forløbet. Case- og projektbeskrivelsen er baseret på kvalitative interviews foretaget på baggrund af en kvalitativ spørgeundersøgelse. Der er citater fra biblioteker og borgere samt billeder fra flere biblioteker. Alle casene forholder sig til og overholder de nye GDPR-regler.

Kataloget indeholder desuden tre artikler og en infoartikel, hvor vi har inviteret tre bidragsydere til at komme med forskellige perspektiver på, hvad vi kan bruge Corona til, når det gælder den biblioteksfaglige udvikling. Endeligt kommer fem potentialer, der er udledt på baggrund af de 29 indsamlede cases.

Thomas Sture Rasmussen, Innovations- og strategiudvikler ved Ballerup Bibliotekerne, medlem af netværket Next Generation, bidrager med en artikel med fokus på hvilke læringer og tendenser, der peger fremad.

Michel Steen-Hansen, direktør i Danmarks Biblioteksforening, skriver om vigtigheden af bibliotekerne i den digitale udvikling. Især fordi de digitale formater rummer et stort potentiale for at nå flere brugere.

Tine Segel, formand i Forbundet Kultur & Information, sætter ord på bibliotekernes kompetencer før, under og efter Corona. Hun reflekterer også over, hvordan vi skal bruge erfaringerne til at styrke den digitale transformation i en ny virkelighed, hvor det fysiske og digitale i endnu højere grad skal spille sammen.

Centralbibliotekerne informerer om deres indsats Digitale Kulturelle Aktiviteter for alle, der skal nytænke og videreudvikle bibliotekernes digitale formidling og aktiviteter.

Faktaboks

Next Generation er et netværk af nytænkende biblioteksfolk- og udviklere fra hele landet, der alle har fingeren på pulsen og som brænder for at diskutere og debattere bibliotekernes muligheder og udfordringer. Formålet med Next Generation netværket er at bære nytænkende og utraditionelle vinkler på biblioteksvirksomheden til debat. Man inviteres til at deltage i Next Generation netværket, netværket består af ca. 25 medlemmer fra hele landet med forskellige baggrunde, der mødes 5-6 gange om året til temadage. Netværket har eksisteret siden 2013.

Deltagerne pr. maj 2021 er: Anders Kragh Sørensen, Køge Bibliotekerne, Ricki Elsgaard, Furesø Bibliotek & Borgerservice, Karin Grøndahl Sørensen, Esbjerg Kommunes Biblioteker, Torbjørn Porsmose Rokamp, Københavns Biblioteker, Mette Heine, Tårnby Kommunebiblioteker, Martin Timmermann Andersen, Gladsaxe Biblioteker, Maria Orup Kristensen, Odense Biblioteker & Borgerservice, Louise Eltved Krogsgaard, Brønderslev Bibliotek, Karin Englev, AU Library Emdrup hos Det Kgl. Bibliotek, Kirstine Bruun, Aarhus Bibliotekerne, Carina Lindgård Stubager, Slagelse Bibliotek & Borgerservice, Winnie Foldager, Nyborg Bibliotek, Thomas Sture Rasmussen, Ballerup Bibliotekerne, Tania Schwartz, Glostrup Bibliotek, Sarah Kidmose Hansen, Kolding Bibliotek, Gitte Klein, Allerød Biblioteker, Niels Offenbergs, Albertslund Bibliotek, Ditte Marie Nesdaam-Madsen, Egedal Bibliotekerne, Jonas Theis Petersen, Vordingborg Bibliotekerne, Amanda Troldborg Loft Sandegaard, Københavns Biblioteker, Maria Jacobsen, Odense Biblioteker & Borgerservice, Anne Kathrine Eckardt, Hillerød Bibliotekerne, Ditte Schjødt, Silkeborg Bibliotekerne.

Same procedure as ...

Af Thomas Sture Rasmussen

**Innovations- og Strategiudvikler, Ballerup Bibliotekerne,
Next Generation netværket, Future Navigator og meningsdanner for FKI**

"Jeg glæder mig til at komme tilbage til en normal hverdag", er et citat med mange ejere, kun overgået af den obligatoriske indflyvning til onlinemøder "Hvor er jeg ked at vi skal mødes på denne måde, jeg savner det fysiske møde". Et gæt er, at virkeligheden bliver en anden.

Da Danmark lukkede ned den 11. marts 2020, ændrede jeg mit password til noget i stil med "vi ses om 3 måneder". Men det var der ikke mange, der troede på – altså at det ville tage så lang tid. I dag har vi for længst rundet et år med Corona og står i vores fysiske huse og laver stikprøvekontrol af Coronapas.

Fremtidsforskerne står i kø for at kigge i krystalkuglerne og prøve på at forudse konsekvenserne af Corona. En af de største erkendelser er måske, at vi netop ikke har lært så meget endnu? Under Corona står vi hele tiden over for nye udfordringer, vi ikke kendte i går. Krystalkuglen opfører sig som en rystekugle, og fremsynetheden forsvinder i kunstige snefnug og grums.

Svend Brinkmann er inde på lidt af det samme i en samtale med Jes Stein Pedersen på Det Biblioteks-politiske Topmøde den 8. april 2021, her reflekterede han over "Samfundet efter Corona." Budskabet var, at man nok skal have det hele lidt mere på afstand, før man kan drage de store konklusioner. Det var ikke i samtidens beskrivelser af pesten over Europa, man fik den største viden, men først i de efterfølgende skrifter flere år efter.

Tendenser og mulige megatrends

Mange har gjort et forsøg på at forudse den nærmeste fremtid; fysiske penge forsvinder (de overfører smitte), onlinehandel lukker detailhandel, restauranter bliver til takeaway, telemedicin og onlinekonsultationer vinder frem, balancen mellem marked og stat ændrer sig. Hvem garanterer fx for udvikling af vacciner i fremtiden?

Der er allerede sket et teknologisk spring. Onlinemøder er i dag en integreret del af hverdagen for mange, og viden og fakta får en renæssance. Der kommer en fornyet tro på institutioner, og hjemmeundervisning bliver en naturlig del af uddannelsessystemet. Læringscirkler og videndeling mellem studerende vinder frem, og fordi pandemien har vist, at vi kan omstille os hurtigt og med store konsekvenser, kommer der et tryk på den bæredygtige dagsorden. Vi kan, når vi vil.

Når grumset lægger sig

Hvis vi prøver at holde krystalkuglen så stille, at grumset bundfældes, kan vi måske alligevel skimte nogle flere tendenser på egen banehalvdel.

Ny borgeradfærd møde nye arbejdsformer

I en undersøgelse foretaget af Megafon for TV2 og Politiken i maj 2021 svarer 49 %, at de er helt eller delvist enige i, at pandemien har fået dem til grundlæggende at overveje den måde, de lever på. 30 % har allerede handlet på det. Interessant for kulturlivet svarer 50 %, at de vil forandre permanent på ting i deres fritid? "Pludselig fik jeg tid til en hobby", sagde en god kollega til mig forleden.

Vi glæder os til at se hinanden igen på arbejdspladserne. Men – og der er et men – hvad med alle erfaringerne med hjemmearbejde? Hvad med børnefamilierne, der fik dagene til at hænge bedre sammen? Hvad med transport og CO2? Vi har nok lært, at visse opgaver med fordel kan laves hjemme, mens andre kun kan laves ved fysisk fremmøde. Hvad gør det ved arbejdspladsen, opgaveløsningerne og det kollegiale fællesskab? Borgerne forudser selv, at de vil ændre adfærd, men vi ved ikke, om der kommer flere eller færre på kulturinstitutionerne? Vi ved dog med sikkerhed, at vi vil møde ind med nye krav til vores arbejdsliv.

Nye tilbud og brugergrupper

Hvis ikke vi allerede var det, er vi som institution blevet omstillingsparate i en grad, ingen kunne have forudset. Der er hurtigt blevet etableret nye tilbud til borgerne under de givne omstændigheder. Udviklingspotentialerne, vi har snakket om i årevis er pludselig blevet dagligdag. Click and collect, online betjening/chatfunktioner, besøgsvenner og digitale fællesskaber er bare nogle af de tiltag, der er kommet for at blive.

Mange er allerede i fuld gang med at italesætte tiden, der kommer, som om Corona er overstået. Nogle taler ligefrem om de brølende 20'ere som en fest uden lige, hvor folk vil valfarte til restauranter, barer, diskoteker, festivaler (nå, nej), og i vores egen selvforståelse biblioteker og kulturhuse.

Og ja, de har nok ret. Der er en stor efterspørgsel og længsel efter at mødes igen. Der skal nok komme fulde huse rundt omkring. Men inden tømmermændene indfinder sig efter genåbningsfesten, så lad os huske på det fokus vi under pandemien har fået på de sårbare og ensomme. Det er dem, der har lidt ekstra meget under pandemien, og det er nok ikke dem, der vil danse ekstrovert rundt på bordene. Og hvad med alle de børn og unge, som stadig ikke i efteråret 2021 vil være vaccineret?

Leave no one behind

Der er stadig masser af udfordringer. Selv om vaccinerne virker, og en ny dagligdag på et tidspunkt begynder at tage form, vil skyggerne af Corona stadig pege langt ind i fremtiden på godt og ondt.

Kultur og litteratur har altid været et pejlemærke for udvikling. Det er her, vi omsider blev klogere på konsekvenserne af pesten. Det er her, vi lærer om utopier og drømmer om en bedre verden. Det forpligter.

Vi skal bevare opmærksomheden på, at det ikke er alle, der hverken kan eller vil deltage i festen. Vi er her stadig for at "Leave no one behind". Det er op til os at gå forrest. Vi skal tage den bedste læring med os og ikke selv drukne i en tilbagevenden til en normaltilstand, der aldrig vil komme. Krystalkuglen står måske ikke lysende klar, men der er allerede tendenser og erfaringer nok til agere på. Vi har institutionerne, omstillingsparathed, ny teknologi, nye vaner og ikke mindst kultur og fællesskaber til at sætte en dagsorden. God kamp!

"Det er op til os at gå forrest. Vi skal tage den bedste læring med os og ikke selv drukne i en tilbagevenden til en normaltilstand, der aldrig vil komme. Krystalkuglen står måske ikke lysende klar, men der er allerede tendenser og erfaringer nok til agere på. Vi har institutionerne, omstillingsparathed, ny teknologi, nye vaner og ikke mindst kultur og fællesskaber til at sætte en dagsorden. God kamp!"

THOMAS STURE RASMUSSEN,

BALLERUP BIBLIOTEKERNE OG MEDLEM AF NETVÆRKET NEXT GENERATION

Foto: Jakob Boserup

Relevante kompetencer før, under og efter Corona

Af Tine Segel, Formand Forbundet Kultur og Information

Corona har på alle tænkelige måder sat præg på vores liv gennem det sidste år. Både privat og professionelt har vi måttet omstille vores måde at agere og reagere på pga. de forandringer, Corona har budt os. Vi har brugt og udviklet vores faglige og personlige kompetencer i den nye virkelighed, og vi har draget erfaringer, vi kan lære af og bringe med videre post Corona.

Biblioteksmedarbejdernes daglige indsats for at fremme oplysning, uddannelse og kulturel aktivitet fik en ordentlig mavepuster, da Danmark blev lukket ned. For nedlukningen af de fysiske biblioteker betød blandt andet, at man ikke længere kunne møde brugerne fysisk. Elever og studerende havde ikke længere fysisk adgang til bibliotekets materialer. Børn og familier fik sværere ved at få adgang til bibliotekets tilbud, og læsefællesskaber kunne ikke længere samles.

Så hvad gør man, når man som bibliotekar, informationsspecialist og kulturformidler brænder for den lige adgang til kultur og viden – i mødet med borgeren? Man bruger de eksisterende kompetencer og muligheder til at skabe adgang til bibliotekets samlinger og udvikler nye metoder til at nå brugerne. En pandemi og den følgende nedlukning af en fysisk bygning kan ikke stå i vejen for de ansattes vilje og evne til at nå ud til befolkningen med kultur, oplysning og information. Store tanker, små fantasier og storslået litteratur må ikke spærres inde af en pandemi.

Bibliotekernes rolle i en ansvarlig digital transformation

Udviklingen på det digitale område har været i gang gennem flere år. Fokus har primært været på adgangen til digitale ressourcer og den digitale samling, men også den digitale formidling er blevet udviklet, herunder formidling af og undervisning i brugen af de digitale ressourcer, og ikke mindst etablering af digitale fællesskaber.

Med nedlukningen har det været en nødvendighed at nå brugerne på nye måder. Dermed har det opsøgende arbejde på digitale platforme og arbejdet med at skabe biblioteket udenom de fysiske rammer været et vilkår mere end en mulighed. Det har været en chance, som mange biblioteker og biblioteksmedarbejdere har grebet. De ansatte udnyttede mulighederne og skabte åbenhed i et land, hvor mange tilbud var lukkede. Det betød nye mødeformer og nye digitale platforme at sende arrangementer og læseklubber ud fra. Det betød også kompetenceudvikling inden for viden om og brugen af digitale værktøjer.

Erfaringer er der mange af. Mange kompetencer har været i spil, og mange kan man med fordel arbejde videre med. Kompetencer som omstillingsparathed, evnen til at arbejde selvstændigt og samarbejdsevner har fået ny mening. Der også meget at bygge videre på i forhold til at tænke det bestående ind i nye sammenhænge. Derfor er kreativitet, nytænkning og mod også værd at fremhæve som kompetencer, der har været prøvet af på nye måder, og som man med fordel kan dyrke.

Samtidigt må vi ikke glemme, at for rigtig mange handler det digitale fortsat om et både/og ikke et enten/eller. Vi så, at borgerne både har et informationsbehov og et behov for adgang til samlingen (fysisk og/eller digitalt), men billedet af behovet for det fysiske rum og fællesskabet blev også meget tydeligt. Heri ligger der en legitimitet i forhold til adgangen til den fysiske og digitale samling, og bibliotekets vigtige rolle i at være det fysiske sted i en fortsat mere og mere digital verden blev understreget. Eksempelvis blev det for mange udsatte borgere sat på spidsen under nedlukning, fordi adgangen til bibliotekets publikums-pc, for nogle grupper er kritisk for adgangen til det digitale, offentlige Danmark.

Bibliotekernes potentialer i at løse samfundets behov

Biblioteket har en rolle og funktion som fristed, mødested og er et centrum for viden og læring. Den rolle er ikke blevet mindre under nedlukning, men den er blevet anderledes. Det har stillet krav til både medarbejdere og ledelse, der har skullet tænke i, hvordan den rolle udspilles på nye måder – også fremadrettet. Noget har man fået "forærende". For eksempel har vi set, at flere fag- forsknings- og uddannelsesbiblioteker har fået en central placering tæt på de strategiske beslutninger, idet informationsforsyningen har været en kritisk faktor, når uddannelser lukker ned. Den position er vigtig at bygge videre på.

I kommunerne er der fokus på, hvordan folkebiblioteket kan spille en rolle inden for andre kommunale områder og dagsordener, såsom børn og unge, social- og sundhedsområdet, integration, landdistrikts- og byudvikling, digitalisering og samskabelse. Bibliotekerne har med andre ord en vigtig rolle som brobygger og facilitator.

Når man på den måde får adgang til nye kanaler og nye opgaver, vil det ofte være udenfor institutionen og i samarbejde med andre faggrupper. Når børn og unges læselyst og informationskompetencer skal løftes, sker det bedst i samspil med undervisere, lærere og pædagoger. Hvis man skal skabe fællesskaber og formidle kultur til ældre på plejecentre, er det social- og sundhedsassistenten eller ergoterapeuten, man kan samarbejde med. Det stiller krav til, at man tænker tværfagligt og er i stand til at forstå og tale andre faggruppers sprog, vel at mærke med udgangspunkt i sit eget faglige sprog og kompetencesæt. Helt grundlæggende handler det om løbende at sætte omverdenens behov ind i ens eget kompetencesæt og arbejdsopgaver.

Der er altså nok at arbejde videre med, både strategisk og i udviklingen af kompetencerne. Nedlukningen har betydet, at vi alle har måttet se på vores arbejdsopgaver og kompetencer med nye øjne. Vi skal løfte erfaringerne og den digitale transformation videre ind i en verden, hvor både det fysiske og digitale i endnu højere grad skal spille sammen.

Baseret på erfaringerne gennem det sidste år vil disse tre gode og konkrete råd til fremtiden være:

- Tænk biblioteket og medarbejdernes viden, opgaver og kompetencer ind i en overordnet samfundsmæssig værdi i forhold til blandt andet uddannelse, sundhed, adgang til (korrekt) information, lighed og fællesskab.
- Lyt til andres udfordringer og tal argumenter og løsninger ind i deres behov.
- Tænk tværfagligt og vær opsøgende.

"Vi så, at borgerne både har et informationsbehov og et behov for adgang til samlingen (fysisk og/eller digitalt), men billedet af behovet for det fysiske rum og fællesskabet blev også meget tydeligt (...) bibliotekets vigtige rolle i at være det fysiske sted i en fortsat mere og mere digital verden blev understreget."

TINE SEGEL,

FORMAND, FORBUNDET KULTUR OG INFORMATION

Wow, hvor er bibliotekerne åbne, selv når de er lukkede

Af Michel Steen-Hansen, direktør, Danmarks Biblioteksforening

Sådan tænkte jeg en aften midt i den Coronakrise, der i foråret 2020 lukkede Danmark ned. Jeg var nemlig til virtuel forfatteraften med Helle Helle på Instagram. Det var Herlev bibliotek, der stod for eventen. Vi var 700 mennesker, der så med, og mange deltog i dialogen. Det var et håndholdt og tilgængeligt arrangement, og jeg har været til en del flere af samme slags – med stor succes.

Overblik og formidling

Jeg har ikke et fuldt overblik over alle de forskellige formidlingsformer, bibliotekerne har udviklet under Coronakrisen. Derfor synes jeg også, det er helt oplagt og en god idé, at Tænk tanken Fremtidens Biblioteker har samlet op på erfaringerne i dette inspirationskatalog fyldt med cases fra det landsdækkende netværk Next Generation.

En ting er jeg dog ret sikker på: Nemlig at alt for få kender bibliotekernes mange virtuelle formidlingsformer. Det kom jeg også til at tænke på, da en journalist, dagen efter jeg havde været til det virtuelle forfatterarrangement med Helle Helle, ringede og spurgte, hvor mange biblioteker, der egentlig havde åbent?

"Øhhh" svarede jeg, da bibliotekerne jo som resten af Danmark var Coronalukkede. Men jeg fandt hurtigt ud af, at hun mente, hvor man rent fysisk kunne låne bøger i en "click and collect"-version, hvor man bestiller bøgerne over nettet og afhenter. I hendes verden var et bibliotek nemlig kun et sted, hvor man lånte fysiske bøger.

Den journalistiske vinkel var ikke, hvor mange tilbud bibliotekerne rent faktisk har, eller hvor stor vækst, der var i digitale udlån af e-bøger, film og lydbøger under nedlukningen. Og da slet ikke de mange kræfter, som bibliotekerne lagde i at bruge andre digitale formidlingsformer.

Derfor var mit svar til journalisten, at godt halvdelen af landets biblioteker havde en eller anden form for "click and collect", men at det var afhængigt af lokale forhold og lokale beslutninger.

En klar digital strategi

Men en ting er de fysiske tilbud. Noget helt andet er alle de spændende digitale formidlingsformer, som bibliotekerne løbende udvikler. Mange af dem deles på diverse sociale medier og kan være vanskelige at få øje på for de brugere, som ikke er en del af biblioteksboblen. Bibliotekerne er ikke altid gode nok til at få fortalt om dem uden for deres Facebooksider og Instagramprofiler. Det skal der arbejdes med, og her skal vi nok også udvikle fælles redskaber, hvis tilbuddene ikke blot skal styres af de sociale mediers algoritmer.

På mange måder var bibliotekerne forberedte på den digitale formidling, i hvert fald sammenlignet med de mange andre kulturtilbud, som måtte ud og genopfinde sig selv, da Coronanedlukningen ramte. Bibliotekerne har nemlig allerede for mange år siden udviklet digitale strategier og digitale alternativer i formidlingen af materialer, så de kan stille digitale film, lydbøger og bøger til rådighed for borgerne via Filmstriben, eReolen og andre tjenester, som formidler viden og litteratur som litteratursiden og biblioteksvagten.

Det har også betydet en kæmpe vækst i de digitale udlån af e-bøger, film og specielt lydbøger. Men desværre har det ikke kunnet opveje den massive nedgang i udlånet af de fysiske bøger, hvis vi sammenligner første kvartal i 2021 med første kvartal i 2020.

Jeg tror, vi skal læse statistikkerne sådan, at det digitale ikke kan erstatte det fysiske. Men kan være et fantastisk supplement. Samtidig skal vi tage bestik af de undersøgelser, som viser, at danskerne har læst mere under Coronakrisen og nok også købt en del flere bøger. Det skal vi i bibliotekssektoren simpelthen gribe.

Vi skal have fokus på interessen for litteraturen og det, den kan. Vi skal være opmærksomme på, at litteraturen til alle tider har hjulpet os med at sætte livet i perspektiv, sådan at vi kan forholde os til os selv og til hele verden. Jeg tror, det er en af årsagerne til, at vi læser meget mere i en usikker tid, hvor det, der fylder mest for os, er de eksistentielle overvejelser.

Ræk ud til brugerne efter genåbningen

Vi skal være særligt opmærksomme på, at Coronakrisen har sat sig spor i hele samfundet, også i bibliotekerne. Bibliotekerne var blandt de første kulturinstitutioner, der blev lukket, men også blandt de første, som åbnede igen efter første nedlukning i foråret 2020.

Og i anden fase erkendte man behovet for bibliotekernes service. Derfor opretholdt man fra Folketingets side udlån og aflevering af materialer til forsknings- og undervisningsbrug, lige som man gjorde det muligt for kommunerne at opretholde udlån til deres borgere afhængig af de lokale forhold og beslutninger.

Men nedlukningerne har naturligvis skabt ændringer i brugen af bibliotekerne. Borgernes ændrede brug skal vi i hele kultursektoren være særdeles opmærksomme på. Handlinger bliver til vaner, og bibliotekerne skal derfor agere proaktivt omkring bibliotekets rum og de positive erfaringer med det øgede digitale brug.

Det skal vi have blik for, når vi skal have både familien Danmark og de svagere grupper til igen at være besøgende på bibliotekerne i lige så stort omfang som før krisen.

På hele kulturlivets vegne kan man overordnet frygte effekterne af de ændrede vaner, som Corona har ført med sig. I den forbindelse tror jeg, at alle kulturinstitutioner – uanset om det er teatre, museer, biografer eller biblioteker – skal tænke meget over, hvordan de fremover udformer deres tilbud. Der skal gøres en helt særlig og målrettet indsats, så vi kan ændre de dårlige vaner og bruge de positive erfaringer fra krisen og igen få fællesskabet til at fungere.

" (...) alt for få kender bibliotekernes mange virtuelle formidlingsformer. Derfor synes jeg også, det er helt oplagt og en god idé, at Tænketanken Fremtidens Biblioteker har samlet op på erfaringerne i dette inspirationskatalog fyldt med cases fra det landsdækkende netværk Next Generation."

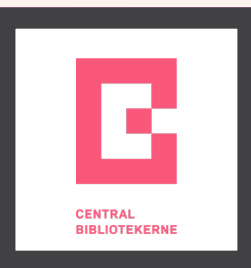
MICHEL STEENHANSEN,
DIREKTØR, DANMARKS BIBLIOTEKSFORENING

Du kan læse mere om aktiviteterne på centralbibliotek.dk:

<https://centralbibliotek.dk/temaspor/borgeren-i-den-digitale-transformation>

Er du interesseret i at bidrage til indsatsen, så kontakt

koordinator Anders Østergaard Andersen (andea@vejlebib.dk)

Digitale Kulturelle Aktiviteter for alle

Fleksible, omstillingsparate og innovative. Dette er blot få af de ord, der beskriver bibliotekernes digitale arbejde og ageren det seneste år. Det pludselige og uventede udbrud af COVID-19 satte en stopper for det fysiske bibliotek og kastede biblioteker og biblioteksmedarbejdere på tværs af landet ud i nye måder at imødekomme borgernes fortsatte – og måske endda stigende – behov for ny viden, kreativ udfoldelse, gode kulturelle oplevelser og stærke fællesskaber.

Som de mange gode cases viser, har bibliotekerne under COVID-19 i endnu højere grad taget de digitale medier til sig og på kort tid formået at udvikle digitale aktiviteter og tilbud, der kan krydse grænser – fysiske såvel som sociale og kulturelle.

For at bygge videre på den positive udvikling har centralbibliotekerne iværksat indsatsen Digitale Kulturelle Aktiviteter, der har til formål at nytænke og videreudvikle bibliotekernes digitale formidling og aktiviteter. Indsatsen tager bl.a. udgangspunkt i erfaringer indsamlet af Tænk tanken Fremtidens Biblioteker og vil afprøve forskellige digitale tilbud og aktiviteter, som kan give borgere mulighed for at etablere fællesskaber, dygtiggøre sig, udfolde sig kreativt og få nye oplevelser, uanset hvor i landet de befinder sig, hvilke forudsætninger de måtte have, eller hvordan de ønsker at benytte biblioteket i det hele taget.

I samarbejde med centralbibliotekernes temaspor Kultur for Alle arbejdes der med at afdække, hvorvidt det digitale kan anvendes til at skabe aktiviteter for borgere, der ikke normalt har mulighed for at benytte sig af bibliotekernes tilbud.

I indsatsens første fase arbejdes der med en række digitale aktiviteter, heriblandt interaktive historiefortællinger, digitale debatter, online rollespil og digitale gamingfællesskaber samtidig med, at der udvikles en digital værktøjskasse med praktiske redskaber til afvikling af digitale aktiviteter. På længere sigt vil indsatsens målsætning være at udvikle nye og skalerbare digitale tiltag og aktiviteter, der kan leve videre, også efter COVID-19, og komme borgere i hele landet til gode. I denne proces opfordres alle biblioteksmedarbejdere til at bidrage til indsatsen med kompetencer, erfaringer og indspark.

5 Potentialer

På tværs af de mange cases fra biblioteker over hele landet tegner der sig fem potentialer, som det er værd at arbejde videre med:

1: Nye og andre typer af brugere

Coronatiden har vist, at det er muligt at nå nye målgrupper. Ved brugen af online-formater kan bibliotekerne nå en bred vifte af brugere, som ikke har lyst til eller mulighed for at deltage i fysiske arrangementer. Det kan dreje sig om fysisk og psykisk sårbare personer, som deltager hjemmefra. For nogle brugere har det vist sig at være mindre grænseoverskridende at chatte med en biblioteksmedarbejder end at snakke med dem i det fysiske rum. Forskellige kanaler og platforme appellerer til forskellige mennesker. Og nu har bibliotekerne fået en endnu større palet af velafprøvede formidlingsformer.

2: Mere indhold til flere brugere

Digitale arrangementer i bred forstand giver gode muligheder for at nå ud til flere mennesker, også på tværs af kommunegrænser. Bibliotekerne har fået mange positive erfaringer med at dele events og skabe synlighed af hinandens tilbud. Det er oplagt at udbygge og styrke denne praksis med bedre, tværgående udnyttelse af ressourcerne. Samarbejde og koordinering blandt biblioteker giver større tilbud og større rækkevidde.

3: Fleksibilitet for brugerne

For mange mennesker er der stor værdi i fleksibiliteten ved at deltage i online-aktiviteter. Man kan som småbørnsforældre sidde hjemme og følge en livestreaming uden at skulle skaffe en barnepige. Eller se en optaget forfattersamtale som video, når det passer ind i programmet. Som ældre medborger kan der være utryghed forbundet ved at skulle deltage i fysiske arrangementer. Måske føler man sig ikke så sikker på benene. Men når man sidder i hjemmets trygge rammer og er udstyret med en internetforbindelse, er der ikke hindringer af den slags. Fleksibiliteten ses også i samarbejdet med fx skoler, hvor en klasse måske ikke har tid til at bruge en hel dag på at tage ind på biblioteket med transport, men hvor det er nemt at lukke bibliotekaren og eReolen GO! ind i klassen via et link og få læseinspiration.

4: Samlingen i spil til gavn for brugerne

De digitale aktiviteter giver mulighed for og anledninger til at sætte bibliotekets samling i spil på nye måder. Det gælder både den digitale og den fysiske samling. Det giver også anledning til at formidle både lokale og nationalt kuraterede tilbud målrettet de enkelte brugere.

5: Nye potentialer i det hybride bibliotek

De digitale muligheder åbner nye døre for de biblioteksansattes måder at bringe deres faglighed i spil på og være i direkte kontakt med borgerne. Desuden giver de tværgående samarbejder med andre aktører såsom forfattere, foreninger eller lokale personer et større digitalt reach. De digitale formater er med til at skabe nye muligheder for bibliotekernes virke både internt og eksternt. Dette taler ind i idéen om at styrke det hybride bibliotek, forstået som et bibliotek, borgerne kan finde på alle platforme.

29 Cases til inspiration

Odense Biblioteker & Borgerservice

Børnefortællinger om Pippi og Manden med den gule hat

Odense Biblioteker & Borgerservice havde længe tilbudt fortællinger for børn på biblioteket, men på grund af Corona kunne arrangementerne ikke gennemføres. Bibliotekarerne savnede børnenes besøg. Sammen med en pædagog fandt de derfor på at flytte fortællearrangementerne ud i børnehaverne. De kunne gøre det udenfor, da det var forår og godt vejr, hvilket gjorde det lettere i forhold til Coronarestriktionerne. Der blev skrevet ud til børnehaverne gennem en sprogkonsulent i Odense Kommunes Børne- og Ungeforvaltning.

Biblioteket forberedte fortællinger ud fra kendte børnehistorier. Der var ikke tale om oplæsning, men om fortællinger, hvor de levede sig ind i rollen og brugte rekvisitter. Det gav en ekstra sprogstimulerende vinkel på det for børnene. Fortælleseancerne blev udviklet og justeret undervejs.

"Overvej om det er muligt at forebygge social skævvridning i forhold til de typer af børnehaver, der booker tilbuddet".

Bibliotekarerne var ude i 36 institutioner og optrådte for i alt 1000 børn. Bibliotekerne havde i forvejen et rigtigt godt samarbejde med mange daginstitutioner, og det var en fordel i denne sammenhæng. Man overvejede først at tilbyde initiativet til de mindre ressourcestærke børnehaver, men valgte at sende tilbuddet bredt ud til alle børnehaverne på én gang. Mønstret var, at det var de ressourcestærke børnehaver, der vendte hurtigst tilbage.

Bibliotekarerne fik meget positiv respons på fortællebesøgene fra både børn og voksne.

DET ER VÆRD AT VIDE

FØR

Før arrangementet tjekker bibliotekarerne rettigheder i forhold til oplæsning. De sætter sig ind i de forskellige børnelitterære universer og tilpasser dem undervejs. Den største forberedelse ligger dog i logistikken. Det er vigtigt at tjekke op på aftalen med børnehaven og bekræfte at man kommer, da pædagogerne godt kan have travlt. Nogle gange går beskederne tabt internt mellem dem.

UNDER

Det er forskelligt, hvor lang tid man er ude i børnehaverne. Det tilpasses fra sted til sted. Der kan være stor forskel på normeringerne. Nogle steder kan der være få pædagoger. Andre steder skal man være opmærksom på, at der er mange tosprogede børn. Det er godt at have ekstra historier med, hvis børnene har koncentration til at høre mere.

EFTER

Fortællebesøgene i børnehaverne er en fin måde at skabe opmærksomhed om bibliotekerne. Besøgene er gode historier og kan give anledning til positiv, lokal presseomtale.

DET GODE RÅD

Det vigtigste er at være omstillingsparat, og at mærke efter hvad behovet er hos børnene. Det er en god idé at teste fortælleseancen i trygge rammer, inden man tager ud i børnehaverne. Overvej om det er muligt at forebygge social skævvridning i forhold til de typer af børnehaver, der booker tilbuddet.

Egedal Bibliotekerne

Korte formidlingsvideoer

Egedal Bibliotekerne lavede et online formidlings-tiltag med små videoer, der løbende blev lagt op på bibliotekets sociale medie-profiler. Formen skulle være kort og informativ med gode formidlere, der kunne brænde igennem på skærmen. Biblioteket havde lige inden den store nedlukning i december 2020 et meget velbesøgt arrangement med russisk litteratur.

Det blev udviklet i samarbejde med en forening, der formidler russisk litteratur. Dette samarbejde fortsatte i et online-format, hvor biblioteket lavede seks små videoer om russisk litteratur. Foreningens medlemmer fik hver to minutter til at formidle deres personlige russiske favorit. Biblioteket oplevede, at det var nemt at lave, da de bare skulle klippe videoerne til og tekste dem.

Egedal Bibliotekerne delte indholdet på Facebook hen over julen 2020. Den første udrulning fik mange flere views en normalt (fra 400 views til 900 views). I samme periode lavede biblioteket indslag med bibliotekarerne, der fortalte om den bedste bog, de havde læst i 2020. Også lokale kulturpersoner såsom kulturchefen, et medlem af byrådet og den lokale arkivar deltog i små film. Det gav en lokal vinkel på litteraturformidlingen og en ny type læseinspiration til borgerne.

I Egedal fortsatte de i foråret 2021 med nye temaer hver måned. Biblioteket fokuserede på litteraturens korte former, såsom digte og noveller. En bibliotekar lavede en video om, hvor man kan finde digtsamlinger på eReolen. Alt i alt var det en succes med denne formidling på afstand. Egedal Bibliotekerne nåede et bredere publikum på Facebook end normalt, fordi deltagerne i de russiske videoer delte indholdet i deres egne netværk.

DET ER VÆRD AT VIDE

FØR

Filmene kræver planlægning og idéudvikling. Lav gerne et årshjul og se på relevante begivenheder, som kan være tema i filmene. Man skal optage, redigere og lægge undertekster på (der skal der være undertekster på, hvis det skal ligge på bibliotekernes hjemmeside). Overvej hvilke platforme der skal bruges til hvilke film. Tjek algoritmerne og find ud af, hvornår det er et godt tidspunkt at poste filmene på sociale medier.

UNDER

En eller flere medarbejdere skal på forhånd have sat sig ind i, hvordan man tekster og redigerer filmene. Ifølge Egedal Bibliotekerne er det nemmeste klippeprogram iMovie, som man anvender på en Mac-computer. Man skal huske at tage en backup undervejs i redigeringsprocessen.

EFTER

Videoerne skaber mulighed for løbende interaktion med brugere, der kan skrive kommentarer om, hvad de synes om de omtalte bøger. Dialogen kan fortsætte med afsæt i de enkelte films temaer og konkrete indhold.

DET GODE RÅD

Et godt råd er at etablere samarbejde med partnere uden for biblioteket. Undersøg om der er forfattere, foreninger eller lokale personer som biblioteket kan formidle sammen med. Det kan bringe bibliotekarernes faglige viden i spil på nye måder. Det er en god idé at tekste videoerne på SoMe, da det fungerer som blikfang.

Aarhus & Hillerød Bibliotekerne

Online booktalks for mellemtrinnet

1. Aarhus: I booktalks på 4. årgang startede bibliotekaren med at præsentere eReolen GO!, og hvordan eleverne skal anvende denne platform. Herefter præsenterede bibliotekaren i en PowerPoint præsentation 10-12 bøger med forside, titel, forfatter og handling. Bibliotekaren bad eleverne om at skrive de bøger ned, som de syntes lød interessante, så de kunne låne dem bagefter på eReolen GO! Bibliotekaren fortalte typisk om bogserier, da det er populært, eller prøvede at ramme hele spektret fra skønlitteratur til faglitteratur, biografier og en masse blandede genrer. Nogle gange tog lærerne over og fik alle eleverne til at fortælle, hvilken bog de havde valgt. Andre gange skulle eleverne arbejde videre med bøgerne resten af dagen. Aarhus Bibliotekerne oplevede, at online booktalks var nemt og fleksibelt. Logistisk gav det også god mening, da man sparede meget tid. Hver booktalk tog 20 minutter.

2. Hillerød: I booktalks for 4., 5., og 6. fik eleverne præsenteret bøger. De blev også introduceret til, hvordan de skulle bruge eReolen GO! og Buggi samt reservere bøger på hjemmesiden. Booktalks var en blanding af, at bibliotekaren fortalte om, hvordan platformene virkede og præsenterede forskellige bøger og genrer. Bibliotekaren viste også hvordan, man kan finde flere bøger i den samme stil ved at søge på emneord. Fordelen ved lave booktalks online var, at bibliotekaren kunne dele sin skærm og vise eleverne, hvordan man gør. Eleverne kunne meget bedre se det, end hvis de alle sammen stod rundt om én computer og kiggede bibliotekaren over skulderen på biblioteket. Denne type booktalk tog en time.

DET ER VÆRD AT VIDE

FØR

Ved nogle online-møder kan man ikke se eleverne ved skærmdeling. Derfor er det en god idé at aftale at læreren holder øje med spørgsmål og kommentarer. Bibliotekaren skal kunne fortælle om bøgerne fyldestgørende, finde rundt i programmer og forskellige platforme. De første gange kræver en del forberedelsestid. Husk at opdatere booktalken med nye bøger. Lav en liste til eleverne med praktiske råd til at søge efter emneord, bruge lydbøger, finder serier etc.

UNDER

Gør fortællingen underholdende og levende. Læs ikke for meget op og gør sproget flydende. Det skal være en konkret gennemgang uden for mange detaljer, så eleverne ikke mister tålmodigheden. Sørg for at bruge den platform, som skolen også anvender til online-undervisning. Vær opmærksom på det tekniske. Hvis læreren fx har inviteret og er "host", skal bibliotekaren først anmode om styringen.

EFTER

Brug de sidste ti minutter på at tale med eleverne om, hvad der har inspireret dem, hvad de fik lyst at læse, og om de selv vil anbefale nogle bøger. Efterfølgende sender bibliotekaren boglisten og PowerPoint til lærerne, så de har oversigten på skrift. Eleverne kan bagefter gå på eReolen GO! og låne bøgerne.

DET GODE RÅD

Børn læser det, deres venner læser. Derfor er det en god idé, at få dem til at anbefale bøger til hinanden. Mellemtrinnet er der, hvor læselysten typisk daler, så det er en god måde at holde dem til læsningen på. Find en vej til at skabe kontakt med skolen. Det gælder om at være meget opsøgende og ihærdig, så kontakt gerne lærerne direkte. Det er bedst, at man som bibliotekar selv elsker børnelitteratur. Sådan kommer man "ud over rampen" med sit budskab.

Silkeborg Bibliotekerne

HjemmeBIO

I vinterferien 2021 delte Silkeborg Bibliotekerne 400 biografposer ud til børnefamilierne i kommunen. Poserne indeholdt alt, man skulle bruge til en afslappende biografstund derhjemme i sofaen. Det var en god oplevelse for både børnefamilierne og biblioteket, som fik vist flaget i en Coronatid, hvor mange børnefamilier nok kunne trænge til hyggelige ferieaktiviteter. Allerede da begivenhederne lå på Facebook, var der interesse og opklarende spørgsmål i stil med: Var det mon nok med en pose pr. familie eller skulle hvert barn have en? Det gav god trafik på bibliotekets hjemmeside og også mange positive tilkendegivelser. De 200 poser var hurtigt booket i Silkeborg. Filialerne fulgte trop med booking af yderligere 162 poser.

"Den store opmærksomhed på SoMe er vigtigt. Den skaber trafik på vores side, og budskabet kommer ud til langt flere, der bliver opmærksomme på, hvordan vi selv under nedlukningen forsøger at nå ud til vores brugere med gode biblioteksoplevelser".

Mange havde ikke havde styr på at få hentet deres poser til den angivne tid, hvilket var vigtigt for at overholde de daværende restriktioner. Det udløste noget ekstra arbejde på kommunikationsfronten, fordi biblioteket ikke kunne imødekomme børnefamiliernes ønsker om, at hente poserne på andre tidspunkter.

"Bookingen af BIO-poser giver mulighed for at styre antallet af poser, og sikrer at de også bliver fordelt til filialerne. Det er en rimelig simpel procedure".

DET ER VÆRD AT VIDE

FØR

Man, skal beslutte, hvad poserne skal indeholde. Der skal laves grafisk materiale, små opgaver og købes for eksempel popcorn og slik. Pakningen af 400 poser kan med fordel foretages ad to omgange. Sammenlagt tager det cirka 12 timer fordelt på fire mand.

UNDER

Overvej, hvor det er bedst at udlevere poserne. Sørg for god og tydelig skiltning, sådan at brugerne nemt kan finde vej hen til det konkrete udleveringssted.

EFTER

Man kan dele ekstra, uafhængte poser ud til familier uden billet. Det sikrer, at der ikke kommer noget spild.

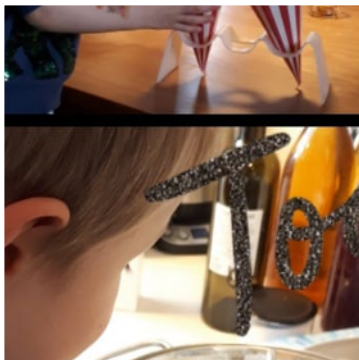
DET GODE RÅD

Brug tid på kommunikationen. Det skal være ultraeksplisit hvor og hvornår, der er afhentning af poserne. Det bør stå på billetten, da det kan være svært for brugerne at forstå, at der er et specifikt afhentningstidspunkt.

Glostrup Bibliotek

Forfatterlivestream til skoleklasser

Forfatterlivestream var et alternativ til de planlagte forfatterbesøg, der skulle foregå hos skoleklasserne.

Forfattersamtalen blev streamet til 4.-6. klasser på samme tid, hvor eleverne løbende skrev spørgsmål, som blev taget op og besvaret.

"Det er en god idé at lave noget "ekstra", for eksempel en lille konkurrence, hvor det bedste spørgsmål kan vinde en signeret bog".

Klasserne fik sendt et link til arrangementet, og det var kun dem, der kunne se med. Det skabte et mere fortroligt og trygt rum, hvor eleverne vidste, at det kun var andre elever fra Glostrup Skole, der sendte kommentarer og spørgsmål.

"Det fungerer godt at vise trailers, små film og bogforsider på storskærm bag ved forfatteren, så der er visuel afveksling under interviewet".

DET ER VÆRD AT VIDE

FØR

Inden livestreamingen forbereder klasserne sig ved at udarbejde spørgsmål sammen med deres lærer. Herefter får de digitalt besøg af en børneformidler, som for eksempel laver en booktalk.

UNDER

Biblioteket sender et link til eventet til klasserne. Eleverne kan se forfatterinterviewet på YouTube, enten i klassen eller hver for sig derhjemme. Forfatterinterviewet foregår på biblioteket med stor afstand. Det fungerer godt at vise trailers, små film og bogforsider på storskærm bag ved forfatteren, så der er visuel afveksling under interviewet.

EFTER

Livestreamingen bliver fulgt op af bogkasser med den pågældende forfatter eller undervisningsforløb, om hvordan eleverne kan låne materiale på eReolen GO!

DET GODE RÅD

Det er en god idé at lave noget "ekstra", for eksempel en lille konkurrence, hvor det bedste spørgsmål kan vinde en signeret bog. Det er populært blandt eleverne.

Glostrup Bibliotek

Livestream af forfattermøder

Glostrup Bibliotek gik sammen med Ballerup, Lolland, Slagelse, Fredensborg og Gentofte bibliotekerne om at bringe spændende forfattermøder ud til borgerne via livestream på Facebook og de respektive bibliotekers hjemmesider. Den anden nedlukning i vinteren 2021 viste, hvor stort behovet var for projektet: Brugere hungrede efter kulturoplevelser i en Coronatid. Bibliotekerne har satset på anderledes forfattermøder med repræsentanter fra både fag- og skønlitteraturen. Første arrangement var d. 24. februar 2021 med Svend Brinkmann og Erlend Loe. Temaet var livskriser. De to forfattere blev interviewet "sammen hver for sig" i deres eget hjem. Andet arrangement var d. 29. marts 2021 med Rane Willerslev og Leonora Christina Skov om 'det at være menneske'. Denne gang blev arrangementet optaget fysisk på Glostrup Bibliotek. Ved begge arrangementer var der mere end 2000 deltagere, og arrangementerne blev efterfølgende set af 10.000 personer.

Livestreamingarrangementer på tværs af biblioteker giver mulighed for at nå brugere i hele landet for relativt få midler. Bibliotekerne har lært, at tværgående samarbejde betaler sig på flere niveauer: Der er en høj grad af vidensdeling, samarbejdet og brugerengagement, og alle biblioteker får mulighed for at tilbyde flere arrangementer for færre ressourcer.

DET ER VÆRD AT VIDE

FØR

Projektgruppen er inddelt i forskellige arbejdsgrupper: PR, booking, interview og digitalt værtskab. Grupperne arbejder på tværs af biblioteker, og alt foregår online. I dagene op til en livestreaming er det primært værtsbiblioteket, som arbejder med at få teknik og logistik til at spille. Det kræver en del teknikkundskaber og desuden meget energi at forberede et så stort arrangement.

UNDER

Under arrangementerne er flere medarbejdere i gang på samme tid: Interviewer/moderator som sidder foran kameraet med de to forfattere, tekniker bag ved kameraet som styrer lyd, lys og kameraer, og to digitale værter – én til at opsnappe spørgsmål og være til stede i kommentarsporet og én til at fjerne internetscammers, som deler falske links om arrangementerne på Facebook.

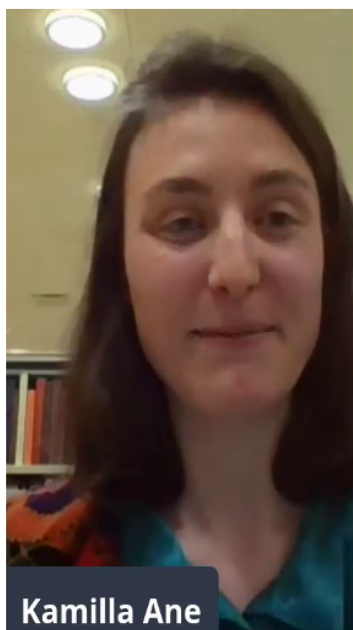
EFTER

Efter arrangementerne evaluerer projektgruppen, så de kan lære af hinanden. Desuden kan der være en del borgere, der er interesserede i arrangementet efter selve livestreamingen. Det kræver fortsat digital tilstedeværelse.

DET GODE RÅD

De anderledes forfattermøder trækker brugerne til. Vælg derfor gerne overraskende kombinationer af forfattere.

- Brug tid og energi på digitalt værtskab
- Vidensdeling på tværs af biblioteker er vigtigt, men når man er mange deltagere, øges kompleksiteten af projektet.

Odense Biblioteker & Borgerservice

Forfattersamtale på Facebook "En kop kaffe og en god bog"

Odense Biblioteker & Borgerservice ville gerne sætte et særligt præg på formatet "Forfattersamtaler" og valgte at sætte fokus på upcoming forfattere. Biblioteket så det som forpligtigelse at give rum og plads til forfattere, der ikke er kendte, men som havde et godt potentiale. De deltog gerne i sådanne arrangementer for at få omtale.

Selve formatet var 20 minutters livesamtale på Facebook, der blev optaget i one-take.

Biblioteket oplevede, at forfatterne var gode til at skabe omtale og opmærksomhed på SoMe, når de delte content på deres respektive kanaler, både under og efter arrangementet. Det gav samtalerne et rigtigt godt efterliv.

De digitale forfattersamtaler gav mange views. Den digitale metode viste sig at kunne nå ud til mange flere brugere end de fysiske arrangementer. Det var også en fordel for forfatterne, da liveoptagelserne blev gemt og senere kunne bruges som en slags digitalt visitkort. Biblioteket fik også en idé til et forløb med fokus på involvering af læserne. I foråret 2021 lavede de en livesession, hvor en biblioteksmedarbejder interviewede en læser om hendes bedste læseoplevelse.

DET ER VÆRD AT VIDE

FØR

Læs den relevante bog. Der skal afsættes tid til forberedelse til:

- Tale med forfatteren
- Aftale spørgsmål til samtalen
- Lave omtale af begivenheden på Facebook og give den en fremtrædende placering på bibliotekets hjemmeside.

UNDER

Arrangementet skal højst vare 20 minutter. Det er ikke en 1-1 afspejling af et fysisk arrangement, men et tilpasset format. Bibliotekarerne er altid to på opgaven. Den ene står for selve samtalen. Den anden er "teknisk pedel". Man skal ikke underkende den tekniske del. På biblioteket anvender man kun Facebook til forfattersamtalerne, men andre lukkede platforme kan også bruges. Hovedsagen er, at brugerne kan kommunikere og deltage.

EFTER

Der er intet redigeringsarbejde, da samtalen er en one-take-optagelse. Under Corona begyndte biblioteket at lægge alle deres digitale arrangementer op på deres hjemmeside og sidestiller online arrangementer med deres fysiske arrangementer. Efterfølgende er der markedsføring, hvor man kan booste opslaget på Facebook.

DET GODE RÅD

Biblioteket råder til, at man opfinder noget nyt, som giver mening for det enkelte bibliotek. Det kan for eksempel være at sætte fokus på lokale forfattere. Folkebibliotekerne kan tilbyde, at lokale forfattere kan få lavet et digitalt visitkort i form af en kort, optaget samtale, hver gang de udgiver en ny bog. Det behøver ikke at være et stort online arrangement med et publikum på 100 personer. Mindre kan gøre det.

Glostrup Bibliotek

Skræddersyede undervisningsforløb til skoleklasser online

Glostrup Bibliotek har tilbudt skræddersyede undervisningsforløb og biblioteksbesøg i elevernes onlineundervisning, mens landets skolebørn har været hjemsendte. Det har bidraget til at styrke samarbejdet med skolen på trods af nedlukningen. Samtidigt har det givet lærere og elever et velfortjent afbræk fra den vante skærmundervisning.

"Lyt til lærernes og elevernes behov og planlæg biblioteksbesøget derefter, så de føler, de har medbestemmelse og får maksimalt udbytte af det digitale besøg".

De første besøg begyndte i december 2020 lige efter lockdown. Det har været meget forskellige initiativer, fra opgaveskrivning til forløb om det gamle Ægypten og gaming.

Formatet vil fortsat være en del af bibliotekets tilbud – også efter Corona.

DET ER VÆRD AT VIDE

FØR

Klassen melder ind med, hvad de gerne vil have ud af biblioteksbesøget. Ønsker de en booktalk med bøger fra eReolen GO!, får de mulighed for at vælge nogle emner på forhånd, f.eks. gaming. Det kan også være, de vil have hjælp til at finde bøger til et konkret historieprojekt. Mulighederne er mange.

UNDER

Læreren tilsender et link til klassens onlineundervisning, og herefter afholder bibliotekaren booktalken eller de andre aftalte aktiviteter. For det meste foregår præsentationen via skærmdeling med præsentation af udvalgte bøger og booktrailers. Undervejs og bagefter kan eleverne stille spørgsmål til bibliotekaren.

EFTER

Biblioteksbesøg i onlineundervisningen har styrket samarbejdet mellem bibliotek og skole på trods af nedlukningen.

DET GODE RÅD

Lyt til lærerens og elevernes behov og planlæg biblioteksbesøget derefter, så de føler, de har medbestemmelse og får maksimalt udbytte af det digitale besøg.

Københavns Biblioteker

Videoserie om børns sprog og læsning

Københavns Biblioteker søsatte i forbindelse med en ny treårig strategi et projekt, hvor bibliotekerne udviklede bydækkende læsekampanjer og læseindsatser.

Biblioteket startede projektet med førskolebørn op i efteråret 2020 midt i Coronanedlukningen. Derfor skulle projektet tænkes anderledes. Det skulle stadig dække hele byen. Projektet tog udgangspunkt i eksisterende viden og erfaringer på området. Borgerne ønskede mindre teksttung formidling og noget på video, hvor de kunne få ny viden på en let tilgængelig måde. Derfor var det oplagt med et digitalt format, nemlig en videoformidlingsserie på i alt fire videoer om børns sprog og læsning. I videoerne mødte man en specialist i børns sprog og litteratur, som guidede forældrene gennem den sproglige udvikling og samtidig gav tips og tricks til hvad og hvordan, man som forældre kan læse med sit barn. Indholdet i serien byggede på forskning på børneområdet i forhold til sprog- og læseudvikling.

Målgruppen for denne videoserie var barselsforældre, der var på SoMe. Biblioteket udgav en serie af fire videoer. Udgivelsen af videoerne blev delt i to omgange: De første to videoer blev udgivet i februar 2021, de sidste to i april 2021. De blev lagt ud på bibliotekets hjemmeside og SoMe.

DET ER VÆRD AT VIDE

FØR

Inddrag erfarne sparringspartnere. Overvej: hvor lang skal videoen være, hvor skal den deles og hvordan rammer man målgruppen. Informationsvideoer på SoMe må ikke være for lange. Skab en afslappet stemning, der emmer af børneværelse. Gør gerne videoerne personlige i stedet for generaliserende.

UNDER

Tidsforbruget på videoproduktionen afhænger af, om man har medarbejdere inhouse, der kan producere, formidle og medvirke. Man kan vælge at hyre en professionel videograf, som kommer med udstyret, filmer, klipper og tekster den færdige film. Efterfølgende er der en længere redigeringsproces, hvor man skal gennemgå, hvilke klip, der skal anvendes, eller laves om.

EFTER

Man bør overveje, hvilken kadence videoerne skal dels med, og hvordan de kan indgå som en mere permanent del af den digitale drift. Det gode ved denne type digitale formidling er, at det kræver mindre af driften. Man får et produkt, der kan bruges igen og igen i mange sammenhænge.

DET GODE RÅD

Tænk over hvor serien skal distribueres. En videoserie skal være genkendelig, men videoerne må ikke være for ens. Skab opmærksomhed og involver brugerne i videoprojektet ved at invitere til snigpremiere, fortælle om projektet og bede dem om feedback. Anvender du andre medvirkende, så sæt god tid af til at finde dem. Tydeliggør rollerne og hvem der har det sidste ord. Involver ikke for mange, men husk slutbrugerne.

Foto: Uffe Karlsson

Silkeborg Bibliotekerne

E-læring på det almene gymnasium (STX)

Biblioteket brugte Coronaperioden til at eksperimentere med nye former for digitale læringstilbud i tæt samarbejde med de gymnasiale ungdomsuddannelser i Silkeborg Kommune. Det drejede sig om e-læring, virtuel undervisning og B1B.

Målgruppen for initiativet med e-læring var 3.g-elever på det almene gymnasium (STX), der var i gang med deres studieretningsprojekt (SRP).

Det konkrete indhold var et informationssøgningskursus med fokus på søgestrategiens hvad, hvor og hvordan. Formen var et e-læringsforløb af en times varighed og et webinar på 75 minutter.

Der var en række fordele ved det digitale format. Det gav fleksibilitet for eleverne, fordi de blev uafhængige af tid og rum. Det havde også den fordel, at eleverne kunne vende tilbage til materialet flere gange i forbindelse med deres opgaveskrivning. De var bedre forberedt, når biblioteket efterfølgende mødte dem til fysisk eller online-undervisning.

DET ER VÆRD AT VIDE

FØR

Man skal finde ud af, hvilket Learning Management System (LMS) e-læringen skal være tilgængelig på. Dernæst skal man vælge det værktøj, der skal bruges til produktionen af e-læringsforløbet. Et eksempel på et værktøj er Articulate.

UNDER

Afvikling af e-læringsmodulet og webinarer på Teams med fokus på søgestrategiens hvad, hvor og hvordan.

EFTER

Efter forløbene skal der føres statistik og evalueres. Det kræver dialog med samarbejdspartnerne på STX. Der skal også gennemføres et nyt loop af e-læringsaktiviteterne, hvor man indarbejder erfaringerne og tilpasser indholdet.

DET GODE RÅD

Et godt råd er at tænke didaktisk, så det tekniske ikke kommer til at bestemme læringsindhold og metoder.

Københavns Biblioteker

Online-introduktion til direktion

I forbindelse med Københavns Kultur- og Fritidsforvaltnings direktionens rundrejse til de forskellige enheder blev det planlagt at holde et Teamsmøde om Københavns Hovedbibliotek.

Efter en kort overordnet introduktion ved bibliotekslederen blev der live stillet om til forskellige steder på Københavns Hovedbibliotek – i bedste melodi grand prix-stil. Her fortalte medarbejdere på skift om udvalgte projekter, services og særlige kulturtilbud.

Det virkede inspirerende og gav en levende formidling af stoffet frem for lange og kedelige slides. Det lykkedes at nå vidt omkring i forhold til emner og opgaver.

Efter hvert oplæg gik direktøren ind og stillede spørgsmål. Overordnet set skabte hele set-uppet en behagelig og tæt kontakt mellem direktion, ledelse og de medarbejdere der præsenterede indholdet.

Overvejelsen går nu på, om man ikke med fordel kan lave den samme præsentation for kommunalpolitikere og på den måde skabe bedre forståelse for de kulturelle tilbud, services og opgaver i kommunen.

DET ER VÆRD AT VIDE

FØR

- Forbered det indhold, der skal formidles.
- Find ud af, hvilke medarbejdere, der skal præsentere hvad.
- Find en god konferencier eller moderator, der kan binde de forskellige indslag sammen.
- Læg en plan for, hvordan der kommer styr på det tekniske set-up.
- Husk desuden at lave en generalprøve og øv det igennem – også rent teknisk.

UNDER

Man skal sikre, at der er dygtig teknisk assistance til stede undervejs i mødet/oplæggene.

EFTER

Husk at give de deltagende medarbejdere feedback på deres oplæg, og saml op på forløbet efterfølgende.

DET GODE RÅD

Start I god tid – og find den rette person som kan styre mødet på fornuftig og behagelig vis.

Det Kgl. Bibliotek

Book en bibliotekar for universitetsstuderende

Dette tilbud henvendte sig primært til specialestuderende, som kunne booke en bibliotekar. Herefter blev de tilbudt en halv times vejledning, hvor de kunne få hjælp til litteratursøgningen, når de skrev deres speciale eller deres 3. semesters opgave. De studerende skulle inden vejledningen give informationer om deres opgave og hvad de gerne ville have hjælp til, så bibliotekarerne vidste hvilket fagområde, der var tale om. Der var mulighed for at få vejledning af en af Det Kgl. Biblioteks faglige forsknings- eller fagbibliotekarer med specialiseret viden indenfor konkrete fag og emner såsom psykologi eller sprog.

Der var positive effekter ved at mødes med de studerende virtuelt. Mødet blev mere fokuseret, og det var nemmere at vejlede de studerende online via skærmdeling. Det var effektivt og fleksibelt for både bibliotekarerne og de studerende.

Denne type vejledning var også en fordel for de masterstuderende og fjernstuderende, som sad rundt omkring i landet. De havde god gavn af det digitale, da de ikke var særligt ofte på universitet. Forhåbningen er derfor, at tilbuddet med online-vejledning bliver videreført – også efter Corona.

DET ER VÆRD AT VIDE

FØR

De studerende udfylder en formular på bibliotekets hjemmeside. Derefter bliver de henvist til det bibliotek, de tilhører – alt efter, hvilket institut de læser på. De studerende sender deres problemformulering og en beskrivelse af, hvad de skal have hjælp til. Bibliotekarerne sætter sig ind i de studerendes emne, så de kender til de forskellige fagbegreber. Nogle gange laver de en prøvesøgning i den database, der er problemer med. Forberedelsen tager omkring 30 minutter.

UNDER

Mødet tager 30 minutter. Bibliotekaren spørger de studerende, hvad de ønsker hjælp til, og finder ud af, hvor meget begrebsforståelse, de har. De studerende har ofte problemer med litteratursøgningen, og her handler det om hjælpe med simpel søgeteknik. Bibliotekaren hjælper dem inden for deres fag og emne i opgaveskrivningen. Bibliotekaren henviser til at tale med deres vejleder om det, der ligger ud over litteratursøgning. Det Kgl. Bibliotek anvender zoom til møderne, da deres Teams ikke kan invitere eksterne ind.

EFTER

Bibliotekarerne laver statistik på hvor mange møder de har, hvor lang tid det tager, hvad niveau de studerende er på, hvilket fagområde det drejer sig om etc. Bibliotekarerne tilbyder også de studerende, at de kan skrive til dem efterfølgende, hvis der opstår problemer med en søgning. Rammen er, at det skal det være korte opklarende spørgsmål.

DET GODE RÅD

Det Kgl. Bibliotek råder til, at man som bibliotekar skal passe på ikke at gå for meget i detaljer og holde styr på tiden. Desuden er det vigtigt at lave et godt forarbejde i forberedelsesprocessen.

Aarhus Bibliotekerne

Styrk klassens informationssøgning

Hjælp til informationssøgning er et velkendt koncept til gymnasieklasser, som Aarhus Bibliotekerne videreudviklede til et onlineformat.

Det gik ud på, at bibliotekarerne introducerede gymnasieklasser til bibliotekets systemer og forskellige databaser, og hvordan man søger på en intelligent måde. Den største ændring var at tilbyde, at eleverne kunne få introduktionen live over Zoom/Teams eller på en video, som eleverne kunne se det, når det passede ind.

Videoformatet gjorde det fleksibelt, da man kunne sende det ud til flere på en gang, og derfor ikke behøvede at arrangere et møde med de enkelte gymnasier.

Bibliotekarerne benyttede funktionen med "del skærm" på Zoom eller Teams, hvor de viste eleverne, hvordan man benytter de forskellige programmer. Biblioteket valgte desuden at anvende et stykke software med navnet OBS. Det gjorde, at de fik et billede af dem selv på under præsentationen, hvilket man ellers ikke kunne ved benyttelse af "del skærm"-funktionen. Ellers var introduktionen meget lig den, biblioteket ellers ville have lavet ved elevernes besøg i det fysiske biblioteksrum. Gymnasierne fik tilsendt et katalog, hvor de kunne se, hvad biblioteket tilbød. Det var derigennem de kunne tilmelde sig. Bibliotekarerne var mere opsøgende under Coronanedlukningen og mailede til gymnasierne for at gøre dem opmærksomme på tilbuddet vedrørende hjælp til informationssøgning.

DET ER VÆRD AT VIDE

FØR

Det er en fordel at tage udgangspunkt i det emne, som eleverne arbejder med. Lav gerne nogle præsentationer, så man kan vise de databaser, der er relevante. Hvis man anvender OBS, skal man sætte sig ind i det. Man skal forberede selve fremlæggelsen og være fortrolig med at anvende de forskellige funktioner, der er i Zoom eller Teams skærmdeling. Det er en god idé at lave en pilot-test med kollegaer, hvor de kan give feedback. Så ved man, hvordan man virker på skærmen med billede, lys og lyd. Det fungerer godt at bruge en mikrofon og have ekstra lys på sit ansigt.

UNDER

Skolerne opretter mødet og inviterer biblioteket som medvært. Alternativt sender bibliotekaren en invitation ud via Teams. Det er godt at være to til det tekniske under afviklingen. Den ene medarbejder kan holde øje med chatten, mens den anden taler. Man starter med at præsentere sig selv og dagens program. Derefter gennemgår man databaser, bibliotekets hjemmeside, Infomedia og Faktalink. Man afslutter med at forklare, hvordan lån og aflevering fungerer. Eleverne kan godt være stille. Det betyder, at man skal være klar på at styre meget selv. Det hele tager 45 minutter, og der kan være op til 100 elever på ad gangen.

EFTER

Eleverne får mulighed for at stille spørgsmål efter oplægget. Bibliotekets medarbejdere skal være klar til at svare på spørgsmål i tiden efter oplægget eller udsendelse af videoen, for der vil typisk være en stor stigning i henvendelser.

DET GODE RÅD

Hvis der er ekko i rummet, kan man hænge et tæppe op bag ved sig selv, der kan fange lydbølgerne. Det er vigtigt med en god netforbindelse. Hvis man ikke har den bedste forbindelse, kan man med anskaffe sig et netværkskabel.

"Med nedlukningen har det været en nødvendighed at nå brugerne på nye måder. Dermed har det opsøgende arbejde på digitale platforme og arbejdet med at skabe biblioteket udenom de fysiske rammer været et vilkår mere end en mulighed. Det betød nye mødeformer og nye digitale platforme at sende arrangementer og læseklubber ud fra. Det betød også kompetenceudvikling inden for viden om og brugen af digitale værktøjer."

Tine Segel, formand, Forbundet Kultur og Information

Hillerød Bibliotekerne

Book en bibliotekar for gymnasieelever, børn og voksne

1. Biblioteket tilbød servicen fra kl. 10-18, det vil sige i normal åbningstid. Den primære målgruppe var gymnasieelever, som ikke havde et bibliotek tilknyttet deres uddannelsesinstitution. Desuden begyndte biblioteket at henvende sig til 9. klasserne, som skulle skrive afsluttende skriftlige projekter. Børn og voksne kunne også benytte tilbuddet. Biblioteket havde over 80 bookinger, hvor brugerne tilmeldte sig gennem bibliotekets hjemmeside. Brugere kunne via systemet Planway booke en tid senest en time før, så bibliotekarerne kunne nå at forberede sig.

2. Gymnasieeleverne: Denne målgruppe benyttede ofte tilbuddet i forbindelse med det afsluttende skriftlige projekt (SRP, SSO, SRO). Det foregik ved, at eleverne gik ind på bibliotekets hjemmeside og fandt feltet "Book en bibliotekar". Her skrev de navn og telefonnummer samt en kort beskrivelse af, hvad de ønskede hjælp til. Vejledningen varede 30 minutter og foregik på telefon. Både eleverne og personalet var glade for denne en-til-en-service.

3. Børn og voksne bookede en tid på samme måde og beskrev, hvilket materiale de gerne ville have fat i. Det kunne være børnebøger, romaner, krimier eller en bestemt titel, de var på jagt efter. De fik stillet en bibliotekar til rådighed, som de kunne stille deres spørgsmål til og få inspiration til læsning, film, lydbøger med mere.

DET ER VÆRD AT VIDE

FØR

Brugerne meldere sig til senest en time før, de skal have hjælp, så bibliotekarerne kan nå at forberede sig. Ved børn og voksne ser bibliotekarerne på deres ønsker til genre, emner etc. og finder materialet. Hvis det er gymnasieelever, bruger bibliotekarerne 15-30 minutter til at forberede sig på spørgsmål og finde materiale inden for faget eller emnet. Som bibliotekar skal man være opmærksom på det tekniske aspekt, herunder hvilke programmer man skal anvende.

UNDER

Børn og voksne har ofte kun brug for 15 minutters vejledning. Gymnasieelever tager ofte 30 minutter eller mere. Undervejs kan bibliotekarerne løbende spore sig ind på, hvad det konkret drejer sig om, da gymnasieeleverne ofte uddyber deres spørgsmål her. Bibliotekaren introducerer alle målgrupper for det materiale, de har fundet frem.

EFTER

Bibliotekaren fører statistik over, hvor mange der tilmelder sig og hvilken målgruppe, de tilhører. Tidspunkt og emner noteres også. Det giver viden om, hvornår der er mest travlt. Bibliotekaren anvender bookingsystemet Planway. I Planway kan man gå tilbage og se alle tilmeldte, tidspunkter og brugernes emner og spørgsmål.

DET GODE RÅD

Det er en god idé, at føre statistik. Det kan kræve en del forberedelsestid, når man skal hjælpe gymnasieelever, da det kan være omfattende spørgsmål, de har. Men eleverne er utroligt glade for det, og har stor gavn af det.

Ballerup Bibliotekerne

Online-betjening

Ballerup Bibliotek startede med at lave onlinebetjening ved første nedlukning i marts 2020 via videobetjening, mail og telefon. Ved den anden nedlukning ville biblioteket gerne åbne for mere online betjening og startede derfor udviklingen i januar 2021. Bibliotekarerne havde 54 henvendelser på første vagt.

Online-betjeningen foregik ved, at biblioteket havde en chat på hjemmesiden. Bibliotekarerne var på med billede, så det blev personligt. Det tjente til at forebygge, at brugerne troede, at de kommunikerede med en chatbot. Bibliotekarerne oplevede, at brugerne stillede flere spørgsmål via chatten, som opstod i selve situationen. På den måde udvidede chatten mulighederne for at betjene brugerne. Betjeningen gik på alt fra hjælp til opgaver, praktiske spørgsmål om åbningstider, download af e-bøger og inspirationssøgning. Egentlig alt det, bibliotekarerne plejede at gøre i en "normal" fysisk betjening – bare online.

Ballerup Bibliotek vurderede, at der var potentiale for at betjene de lånere, som ellers betjener sig selv, og dem som helt opgav, fordi de gik i stå med noget. Man kunne nå ud til en helt anden brugergruppe. Fordelen ved videobetjening var, at bibliotekarerne kunne overtage skærmen og vise brugerne ting, eller omvendt. Fordelen ved chatten var, at det var mere anonymt. For nogle brugerne kunne det betyde, at de var mere komfortable ved at stille en spørgsmål.

Biblioteket havde to måder, brugerne kunne få materialer på: Enten kunne de bestille det, de ønskede, og selv hente det. Eller de kunne bestille en ønskepose, hvor bibliotekarerne udvalgte forskelligt materiale ud fra brugernes ønsker til genre, alder med mere. Tiltaget med ønskeposer var populært. Brugerne kunne godt lide at blive inspireret til at prøve noget nyt. Derfor blev poserne til en fast del af bibliotekets tilbud.

DET ER VÆRD AT VIDE

FØR

I forhold til kompetenceudvikling kan man fx lave to minikursuser. I forhold til chat-programmet kan man vælge at købe en hyldevarechatbetjening, der ofte vil kræve professionel implementering. Hyldevareprogrammet fungerer godt, da det er målrettet chat. Man kan tilpasse henvendelserne og "look and feel", herunder hvilken farve knapperne og billedet skal være.

UNDER

Bibliotekarerne kan spare meget tid ved at anvende "auto-responses" som giver brugerne auto-generede svar på f.eks. kø, bøder, lånerstatus m.m.. Hvis brugerne for eksempel vender tilbage og bruger lang tid på siden, autogeneres spørgsmål, om de har brug for hjælp. Det giver anledning til dialog mellem bibliotekar og bruger. Hvis man kan se, at nogle søger efter nogle bestemte materialer, kan man komme med nogle forslag til andet, de måske kunne være interesserede i.

EFTER

Når bibliotekarerne ikke er på vagt, sender programmet en mail til personalet som så svares på den efterfølgende dag. På den måde får brugerne altid et svar. Husk at holde jævnlige opsamlingsmøder, hvor medarbejderne samler op på deres erfaringer og sammen får kigget på, om der er små indstillinger i programmet, der med fordel kan ændres.

DET GODE RÅD

Man skal finde ud af, hvad der er behov for lokalt. Måske er det nødvendigt, at bibliotekarerne sidder to på online-betjeningen; en voksen og en børnebibliotekar. Det er en god idé at gøre betjeningen personlig med navn og billede. Det giver brugerne noget at forholde sig til. De skal vide, at det er en "rigtig" bibliotekar, der sidder bag skærmen.

Odense Biblioteker & Borgerservice

Digitale læsekredse

I efteråret havde Odense Biblioteker & Borgerservice planlagt, at der skulle være fysiske læsekredse, hvor man kunne mødes 10 personer. Det blev forhindret af forsamlingsforbuddet. Biblioteket besluttede i stedet at gennemføre læsekredsende online, og man inviterede brugerne ind i mindre grupper via Teams. Det fungerede godt. Biblioteket faciliterede en række gode samtaler, som brugerne ville deltage i, og de ville også gerne mødes igen.

Det oprindelige fysiske deltagerantal var på 10 personer. Biblioteket holdt fast i dette deltagerantal ved overgangen til det digitale format.

Det var generelt de ældre brugere, som var størst repræsenterede i læsekredsene, men der var også nogle yngre deltagere.

"Som facilitator, skal man tage mere ansvar i den digitale samtale og styre den mere, end det er nødvendigt ved det fysiske møde".

Brugerne meldte sig til læsekredsene via booking-systemet Place2book.

DET ER VÆRD AT VIDE

FØR

Overvej hvordan deltagerne skal have Teams-linket. Man kan sende det ud pr. mail, men kan også bruge Place2book eller lægge linket ud på hjemmesiden.

UNDER

Det kræver en del styring fra ordførers side, så brugerne ikke taler for meget i munden på hinanden. Det digitale format gør, at samtalen bliver mere struktureret. Bagsiden er, at man ikke lærer hinanden at kende på samme måde. Det er nok, at en enkelt bibliotekar faciliterer læsekredsen.

EFTER

Der ligger nogle perspektiver i digitale læsekredse, som rækker ud over ens eget biblioteksområde. Det kan give god mening, hvis man deler de forskellige tiltag på tværs af kommunerne. En borger fra en kommune kan deltage i digitale læsekredse i en anden kommune. Geografi spiller ingen rolle i denne sammenhæng.

DET GODE RÅD

Som facilitator, skal man tage mere ansvar i den digitale samtale og styre den mere, end det er nødvendigt ved det fysiske møde.

Aarhus Bibliotekerne

Online læsekreds

På grund af Coronanedlukningen i marts 2020 skulle læsekredsen på Viby Bibliotek transformeres fra at være en læsekreds, der mødtes fysisk på bibliotek, til at være en gruppe, der mødtes online. Læsekredsen bestod af otte kvinder, en mand og en bibliotekar som vært. De fleste af læsekredsens medlemmer var ikke fortrolige med Microsoft Teams. Derfor var det noget helt nyt og uprøvet, som læsekredsen begav sig ud i.

Det første møde på Teams gik ikke godt. Der var mange tekniske problemer, og frustrationen over disse overskyggede samtalen om romanen. Desuden var medlemmerne meget tilbageholdende og turde ikke sige noget til hinanden. De led af "skærmangst". Bibliotekaren skulle derfor være samtalestarter og hele tiden holde samtalen om den læste roman i gang. Læsekredsen var dog vedholdende og blev ved med at holde fast i at de ville mødes – også selvom det var online, for ellers havde de ikke mulighed for at tale litteraturen med hinanden. Med tiden og efter flere online læsekredsmøder blev de tekniske problemer afløst af læseglæde og flydende litterære samtaler.

I nedlukningen vinter 2020/foråret 2021 gentog Viby Bibliotek succesen ved at mødes online. Både udfordrende klassikere og moderne romaner var på programmet. Undervejs blev der lavet justeringer i forhold til romantitler. På grund af nedlukkede biblioteker i Aarhus Kommune var det ikke muligt at udlevere de trykte romaner. Biblioteket var derfor nødt til at benytte de tilgængelige titler via eReolen. Derfor læste bibliotekaren et par titler, som ikke stod på årets læseplan. Disse romaner viste sig dog senere at blive årets bedste læseoplevelser for læsekredsens. Blandt andet Carsten Müller Nielsens prisvindende roman "*De døde fylder dagene med en smag af mønter*" (Jensen & Dalgaard, 2019) skabte en helt vidunderlig litterær dialog.

DET ER VÆRD AT VIDE

FØR

Værten har en større rolle end ved de fysiske møder. Det kræver god forberedelse at få roman-samtalen til at være naturlig og flydende. Inden læsekredsens møde er det en god idé at sende links ud til forfatterportrætter og anmeldelser for eksempel fra Litteratursiden. Det giver læsekredsen mulighed for at fordybe sig i romanen og dens kontekst. Det giver også deltagerne mere at tale om, da de ikke kun skal forholde sig til romanen, men også om hvad andre har sagt om den.

UNDER

Prøv at skabe en hyggelig atmosfære, der minder om den ved de fysiske møder. Man kan godt drikke te og kaffe sammen på skærmen. Det bidrager til den gode og afslappede stemning. Teknik kan være en uforudset udfordring, men med tålmodighed skal det nok gå. Signalér til deltagerne, at det er i orden at fejle, for det er jo nyt for alle. Der er emner, der er sværere at tale om, hvis man sidder ansigt til ansigt med en gruppe af mennesker. Det kan være lettere via de digitale møder.

EFTER

Juster læseplanen i forhold til romantitler efter hver læsekreds.

DET GODE RÅD

Bliv ved med at forsøge at mødes online, selvom det måske ikke lykkedes de første par gange. Vær vedholdende og velforberedt. Så kommer samtalen med tiden til at være flydende.

Silkeborg Bibliotekerne

Digitale Romanklubber

Under nedlukningen omdannede Silkeborg Bibliotekerne deres tre DR Romanklubber fra fysiske arrangementer til digitale. Læsekredsene blev flyttet over på den digital platform Teams, så læsekredsene stadig kunne mødes. Inden den første online romanklub sendte biblioteket en vejledning ud til deltagerne, hvor det var beskrevet med billeder, hvordan man anvendte Teams. Der sad to bibliotekarer klar 20 minutter før mødernes begyndte, så de kunne hjælpe deltagerne med at komme på Teams, hvis der var problemer. En af deltagerne anvendte en speciel computer for ældre. Hun fik hjælp til at komme på fra det firma, der sælger disse computere.

Foranlediget af de positive resultater fra DR Romanklubberne startede biblioteket under Corona-nedlukningen en digital læseklub, der læste Karl Ove Knausgårds *"Min kamp 1"*. En Knausgaard-ekspert deltog digitalt under et intromøde for læseklubben og gav indspark til læsningen, der foregik over den næste måneds tid. Ved afholdelse af den digitale læseklub deltog syv personer. Det var mænd og kvinder i 40-70 års alderen, og de kom fra forskellige kommuner. Nogle deltog kun på grund af det digitale format. De ville ikke have mulighed for at deltage, hvis læseklubben mødtes fysisk.

Læseklubben fortsætter med flere af Knausgårds værker efter sommerferien 2021, og lader op til et streamet interview med forfatteren i biblioteksrummet til november.

DET ER VÆRD AT VIDE

FØR

Lav en vejledning til deltagerne, sådan at de nemt kan komme på Teams. Sørg for kommunikation til læsekredsens medlemmer om afhentning af bøger via bogposeordning eller lignende.

UNDER

I starten kan det være nødvendigt for bibliotekets værter at bruge lidt tid på at sikre sig, at alle er kommet på den digitale platform. Her kan det være praktisk at have deltagerens telefonnumre. Så kan man ringe til dem, hvis man kan se, at de har tekniske problemer.

EFTER

Deltagerne får sendt link ud til Litteratursiden om livestream af DR Romanprisen 2021.

DET GODE RÅD

Digitale romanklubber kræver en del kommunikation, og deltagerne skal klædes på inden det første møde. Det er en god idé at afdramatisere det tekniske, så alle føler, at de kan være med.

Nyborg Bibliotek

Fælleslæsning online for voksne

Biblioteket tog udgangspunkt i det fysiske format Guidet fælleslæsning, hvor deltagerne læste en tekst sammen og bagefter talte om det læste. Formatet blev i forbindelse med Corona gjort digitalt. Deltagerantallet var relativt lavt. Men de borgere, der var med, var til gengæld glade for initiativet.

Biblioteket reflekterede over årsagerne til det lave deltagerantal. Forklaringen kunne eventuelt findes i, at Nyborg er en lille kommune, og at det kunne svært at nå ud til brugerne digitalt. Målgruppen for fælleslæsning havde måske lidt sværere ved at begå sig online.

Selve arrangementet varede en time om eftermiddagen og foregik på Teams. Der var ikke krav om tilmelding. Man kunne bare klikke sig ind på via linket på hjemmesiden eller Facebookopslaget.

Biblioteket besluttede sig efterfølgende for at eksperimentere med at lægge arrangementerne på forskellige tidspunkter for at få erfaringer med, hvad det betød for målgruppens lyst til og mulighed for at deltage.

DET ER VÆRD AT VIDE

FØR

Værten skal forberede sig på at kunne holde flowet og igangsætte en samtale, hvis deltagerne ikke selv byder ind. Det skaber en god dynamik. Vælg tekster, der ikke er for lange og samtidig har et fyldigt indhold. Der skal være noget at tale om. Bibliotekaren skal gå på en halv time før mødet og tjekke, at alt kører. Forbered en velkomstslide med et billede, hvor der står "Vi glæder os til at se dig". Så kan brugerne se, at de er det rigtige sted, når de logger på.

UNDER

Denne type arrangement med få deltagere fungerer fint med en enkelt vært. Værtsrollen er en vigtig faktor. Man skal være aktiv og inddragende. Start med at byde velkommen og ridse spillereglerne op. Henvis til, at deltagerne kan række hånden op, anvende chatten og alle de praktiske ting. Hvis man kun sidder med tre deltagere, giver det ikke mening at skrive i chatten. Så fungerer det bedre at tale i plenum. Men hvis man er 20 personer, er det bedre med en håndsoprækning eller chat. Det gælder om at vurdere behovet fra gang til gang.

EFTER

Overvej om læserkredsen kan være online hver anden gang og fysisk hver anden gang. Det kan give en god variation.

DET GODE RÅD

Ulempen ved "drop-in"-modellen uden tilmeldinger er, at biblioteket ikke har et overblik over, hvor mange der har tænkt sig at deltage, eller om der overhovedet er nogle, som har tænkt sig at deltage. Man kan overveje at bruge et tilmeldingssystem. Brug energi på at finde gode tekster. De skal vælges med omhu og spænde bredt. Det er en god idé at knytte tekstvalget til et aktuelt emne, da det giver en bredere samtale.

"Vi skal være opmærksomme på, at litteraturen til alle tider har hjulpet os med at sætte livet i perspektiv, sådan at vi kan forholde os til os selv og til hele verden. Jeg tror, det er en af årsagerne til, at vi læser meget mere i en usikker tid, hvor det, der fylder mest for os, er de eksistentielle overvejelser."

Michel Steen-Hansen, direktør, Danmarks Biblioteksforening

Kolding Bibliotekerne

Quiz om Harry Potter for unge

Kolding Bibliotekerne udviklede en quiz om Harry Potter, som foregik over Teams. Brugere tilmeldte sig, mødtes på Teams til quizzen og besvarede spørgsmålene via telefon. Spørgsmålene var bygget op om Harry Potter-universet.

Quizzen var tiltænkt som underholdning under nedlukningen. Kolding Bibliotekerne oplevede, at det var et meget populært tiltag med mange tilmeldte. Målgruppen var primært unge 12+ år, men mindre søskende og forældre deltog også, så det blev en hel familieaktivitet. Biblioteket fik rigtig god feedback på tilbuddet. Samtidig oplevede biblioteket, at deltagerne var meget engagerede og skrev med hinanden i chatten under selve quizzen. Biblioteket brugte hjemmeside og Facebook til at reklamere for aktiviteten. Det fungerede godt, og der blev hurtigt udsolgt.

"Quizzen kan få et efterliv, hvor deltagerne fortæller om aktiviteten til venner og familier".

Biblioteket har nu et fast tiltag med torsdagsquiz.

DET ER VÆRD AT VIDE

FØR

Quizzen skal sættes op i et program. Man kan for eksempel bruge Mentimeter, som er et brugerinddragende program. Det er let at anvende og giver mulighed for, at man kan se, hvor brugerne kommer fra, og hvor de har set opslaget om quizzen. Brugere anvender deres telefon til at besvare selve spørgsmålene. Brugere kan booker billet i Place2book-system. Teams-link sendes ud til deltagerne dagen før. Man kan overveje at sætte en deltagerbegrænsning på 100 sider for at sikre, at internetforbindelsen kan holde til aktiviteten. Quizzen kan annonceres på hjemmeside og Facebook.

UNDER

Der er nødvendigt at være to personer på i forbindelse med afholdelse af quizzen: En til at dele skærm og facilitere quizzen og én til at styre chatten og det tekniske. Der skal også være en teknisk backup-person. Det er en god idé at være på Teams en halv time før start, så alt det tekniske er klar og brugere kan få hjælp, inden quizzen går i gang.

EFTER

Der skal sendes præmier til vinderne. Quizzen kan få et efterliv, hvor deltagerne fortæller om aktiviteten til venner og familier. Det kan skabe omtale. Man kan vælge at indbygge målgruppespørgsmål i quizzen om for eksempel alder. På den måde kan man få føling med, om man rammer målgrupper og derefter eventuelt justere quizzens indhold.

DET GODE RÅD

Det kræver ikke så meget andet end baggrundsviden om emnet og et godt quizprogram. Tænk over sværhedsgraden. Spørgsmålene skal passe til målgruppen. Man kan overveje at droppe præmierne. Hvis man afholder quiz hver uge, kan det blive omkostningstungt med præmier.

Aarhus Bibliotekerne

Pausefortælling online

Pausefortælling var læsefællesskaber for børn i 3. og 4. klasse. Biblioteket startede aktiviteten i et fysisk format i september 2020. Det krævede ikke nogen form for forberedelse eller tilmelding at deltage, hvilket var et vigtigt aspekt for børnenes engagement og deltagelse. Otte børn var med i klubben. Alle var piger. Det var et optimalt antal, eftersom den valgte metode var guidet fælleslæsning, som fungerer bedst i et mindre, intimt rum.

Under Coronanedlukningen besluttede biblioteket at invitere de otte børn til at fortsætte i klubben, men nu i et online-format på Teams. Børnene kendte allerede hinanden, og det var med til at bevare trygheden og styrke relationerne.

Når gruppen mødtes online, startede de med lidt hyggesnak. Det skabte en god stemning. Biblioteksformidleren havde en mere styrende rolle under vejs, for at sikre sig at det var nemt at forstå, hvordan man deltog i det nye format. I ordet "pause" lå der både den pause, børnene fik fra en travl hverdag ved at deltage i arrangementet, og en reference til de pauser, som biblioteksformidleren holdt undervejs, når de læste højt. I pauserne stillede de spørgsmål til forskellige ting i teksterne, og det satte gang i børnenes tanker og refleksioner.

Det var vigtigt, at børnene selv havde indflydelse på de bøger, der blev læst højt. Det var primært fantasybøger og bøger om veninder og kærlighed, som var populære. Formatet udviklede sig til, at biblioteksformidleren læste et par kapitler op ved hvert møde, og derefter kunne børnene selv låne bogen og læse den færdig derhjemme.

DET ER VÆRD AT VIDE

FØR

Det er vigtigt, at man får skabt en god ramme, hvor det er trygt at være for børnene. Det kan man gøre ved at fortælle om, hvad der konkret skal ske: At der bliver læst op af en bog, og at der vil komme pauser undervejs. Det er vigtigt at sige, at der ikke er noget rigtigt eller forkert, når man snakker om bogen. Man skal også gøre sig nogle tanker om, hvordan man vil styre seancen. Skal børnene række hånden op eller må de bryde ind undervejs? Det sidste kan give mere dynamik. Det er en god idé med en icebreaker til at starte med og ikke nødvendigvis være noget om bøger. Målet er at skabe en afslappet stemning.

UNDER

Start med en præsentation af dig selv som vært. Giv børnene frie rammer, så de får en oplevelse af læsningen som en pause. Nogle vil gerne tegne, mens andre vil sidde med lukkede øjne og lytte. Derfor skal børnene ikke have udleveret en tekst, som de skal følge med i. Forhold dig åbent og søg ikke specifikke svar. Lad børnene bryde ind undervejs, hvis der er noget, som undrer dem, eller har lyst til at dele noget fra deres eget liv. Læs langsomt og vær opmærksom på børnene. Det sikrer at alle er med. Vær åben og nysgerrig, når børnene fortæller og spørg ind til, hvorfor de mener, som de gør.

EFTER

Rund af efter mødet og sig tak for deltagelsen. Spørg børnene om, hvad der kunne være spændende at tage op og tale videre om næste gang. De skal have stor indflydelse på valget af næste tekst.

DET GODE RÅD

Det kræver ekstra opmærksomhed på deltagerne, når man mødes online. Som facilitator skal man forholde sig åbent og nysgerrigt til de tanker, idéer og associationer, børnene får. På den vis kan vi bedst lære noget nyt om teksten og hinanden.

Hillerød Bibliotekerne

To-go-bogposer til børn formidlet via AULA

Idéen udsprang af bibliotekets tilbud "lykkeposer", hvor brugerne kan tilmelde sig et abonnement og få poser med blandede bøger. Det er primært de mindre børn og deres familier, som benytter sig af det. Biblioteket ville gerne være mere opsøgende og lave noget, der ramte målgruppen 9-15-årige, da det ofte er den målgruppe, der begynder at falde fra den frivillige læsning. Derfor fandt biblioteket på at lave to-go-poser, brugerne kunne få under Coronanedlukningen. Formålet med tiltaget var, at det skulle bidrage til at styrke den frivillige læsning. Poserne indeholdt alt fra billedbøger og tegneserier til ungdomsromaner.

Biblioteket sendte tilbuddet ud til skolesekretærene på skolerne, som kunne lægge det på AULA. De nye poser blev også omtalt på bibliotekets hjemmeside og Facebook. Familierne kunne melde sig til og angive børnenes alder, interesse, læseniveau med mere. Ud fra disse oplysninger fandt bibliotekarerne et bredt udvalg af bøger til dem.

Ved at anvende AULA og have lærerne som formidlingspartnere nåede biblioteket også ud til andre grupper, som normalt ikke kommer på biblioteket. Bibliotekarerne oplevede meget positiv feedback på de nye to-go-poser. Tilbuddet blev til en fast del af bibliotekets tilbud – også efter Corona.

DET ER VÆRD AT VIDE

FØR

Brugerne mailer til biblioteket og tilmelder sig med sit navn, så bibliotekarerne kan slå dem op som brugere (i forældrenes navn). De skal også oplyse alder, hvilket niveau børnene er på læsermæssigt og eventuelt angive info om interesser, ønsker til genre etc. Det er typisk forældrene, som står for det praktiske med tilmeldingerne.

UNDER

Det er godt at give brugerne et bredt udvalg, så biblioteket åbner den litterære verden for børn og unge. Typisk fortæller brugerne, hvad de gerne vil have, for eksempel, fantasy og sjove bøger, og de bøger får de. Men de får også noget i en helt anden genre. Det kan være med til, at børn og unge får øjnene op for nye typer af bøger og ikke altid vælger det samme.

EFTER

Når målgruppen har læst bøgerne, fornyer de dem eller afleverer dem som normalt.

DET GODE RÅD

Det er godt at få en detaljeret beskrivelse af bogposens modtager. Der kan være særlige hensyn, man skal tage, når man pakker posen. Det kan for eksempel være, at barnet er ordblindt. Nogle skriver for lidt om deres bogønsker, og så bliver bibliotekarerne nødt til at skrive tilbage til dem for at kunne lave en pose. Bibliotekarerne pakker et stort udvalg med blandede genrer og sværhedsgrad (ca. 10-20 bøger). Det varierer, hvilken sværhedsgrad børnene er på. Start gerne bredt. Så kan man undervejs tilpasse efter interesse og niveau.

Allerød Biblioteker

Bogposer til børnefamilier

Allerød Biblioteker begyndte at pakke bogposer til kommunens børnefamilier. I første omgang ville biblioteket "bare" sikre, at børnene ikke manglede læsestof under de lange Coronanedlukninger. I løbet af kort tid fandt biblioteket dog ud af, at tilbuddet især var populært, fordi fagligheden omkring valg af bøger kom i spil og tydeligt skinnede igennem.

Mange borgere kontaktede biblioteket for at fortælle, at poserne var et kæmpe hit. Børnefamilierne var rigtig glade for udvalget af bøger, som både dækkede kendte litterære universer og forfattere og titler, som børn og voksne ikke havde hørt om tidligere.

"Det er en god idé at give sig tid til at skrive en mail, der forklarer bogvalget. Det er her, man kan lade sin faglighed som bibliotekar skinne igennem".

Poserne fyldtes typisk med 10-20 bøger efter børnenes ønsker og ramte dermed de genrer og emner, som interesserede dem her og nu. Det kunne være billedbøger om vilde drenge, sjove bøger med mange tegninger, fantasy eller kærlighed. Det kunne også være en stak letlæsningsbøger, som alle havde det samme lix-tal.

DET ER VÆRD AT VIDE

FØR

Lav reklame for tilbuddet på bibliotekets hjemmeside og på Facebook. Et tip er at kontakte alle distriktsskolelederne i kommunen. De kan hjælpe med at dele budskabet og lave omtale af bogposerne på AULA. På den måde kan man ramme alle kommunens børnefamilier og ikke kun bibliotekets faste brugere.

UNDER

Familierne bestiller bogposerne pr. mail. Bibliotekarerne pakker poserne med afsæt i de beskrevne ønsker. Alle bøgerne udlånes på forhånd, så forældrene bare kan komme og hente poserne med hjem, når det passer dem.

EFTER

Når en pose er pakket, svarer bibliotekarerne på bestillingensmailen og skriver lidt om, hvorfor de har valgt bøgerne i poserne.

DET GODE RÅD

Biblioteket råder til, at man bruger tid på at pakke en god pose. Brug kolleger som sparringspartnere, hvis de er eksperter i en bestemt genre. Det er en god idé at give sig tid til at skrive en mail, der forklarer bogvalget. Det er her, man kan lade sin faglighed som bibliotekar skinne igennem.

Odense Biblioteker & Borgerservice

Magiske Poser

Magiske dage er Odenses Biblioteker & Borgerservice store og velbesøgte festival i efterårsferien. Der er 20.000 deltagere, og blandt de involverede kulturinstitutioner er Odense Teater og Odense Symfoniorkester.

På grund af Coronasituationen valgte biblioteket ikke at afholde festivalen i efteråret 2020. Men biblioteket ville stadig gerne vise flaget og lave en form for arrangement. Løsningen blev Magiske Poser, der blev tilbudt i efterårsferien.

Børn og voksne kunne bestille tid til at afhente en sort, magisk mulepose på biblioteket. Biblioteket var pyntet op, og personalet var klædt ud. Posen var fyldt med magiske elementer, herunder en hjemmelavet og håndmalet tryllestav, et velkomstbrev, en flaske enhjørningblod (metallic shampoo) og et lille frø, man kunne plante for at sprede magien derhjemme.

"Selve formatet med at lave krea-poser kan anvendes igen og igen".

Biblioteket fik positive tilbagemeldinger på, at der blev lavet et alternativ til festivalen, og ikke bare lukket helt ned.

DET ER VÆRD AT VIDE

FØR

Brugerne skal melde sig til, så der ikke kommer for mange for at hente krea-poser på biblioteket. Bookingen kan for eksempel ske via place2book og markedsføringen på Facebook. Poserne skal forberedes og pakkes. Der skal også indkøbes materialer, og biblioteket skal pyntes op, så der er en magisk atmosfære i rummet.

UNDER

Her er det vigtigste, at brugerne får en god oplevelse. Det kræver, at det udklædte personale skal leve sig godt ind i rollen og være med til at skabe det magiske univers.

EFTER

Krea-poserne forlænger oplevelsen. Det er ikke kun litteraturen, der er i fokus, men også noget kreativt eller en lille fysisk mindeting. Selve formatet med at lave krea-poser kan anvendes igen og igen. Poserne kan tilpasses efter årstider og højtider, som for eksempel juleposer i december.

DET GODE RÅD

Biblioteket råder til, at man bruger tid på at pakke en god pose. Brug kolleger som sparringspartnere, hvis de er eksperter i en bestemt genre. Det er en god idé at give sig tid til at skrive en mail, der forklarer bogvalget. Det er her, man kan lade sin faglighed som bibliotekar skinne igennem.

Brønderslev Bibliotek

Krea-kits til afhentning på biblioteket

Brønderslev Bibliotek var vant til at have tæt kontakt med børnene i det fysiske biblioteksrum. Men børnene benyttede sig ikke rigtigt af de tilbud, biblioteket havde under Corona. Det var mere de voksne, der kom og hentede bøger ved bagdøren. Derfor fandt bibliotekarerne på noget nyt til børnene: Krea-kits til afhentning på biblioteket. Det var en succes. De nye krea-kits blev revet væk af børn i kommunen.

Bibliotekarerne fik stor arbejds glæde ved at knække koden til, hvordan de kunne gøre noget meningsfyldt med børnene, der er en stor og vigtig del af brugergruppen.

I formidlingsdelen blev bibliotekets hjemmeside og Facebook benyttet. Den lokale radio og avis var også vigtige kanaler. Herudover spillede mund-til-mund-metoden også en rolle, og bibliotekets oplevelse var, at brugerne hurtigt hørte om tilbuddet.

Formatet fik god feedback, og det skabte en del interaktion og aktivitet på Facebook.

DET ER VÆRD AT VIDE

FØR

Man skal have dedikerede medarbejdere, da formatet kræver meget forberedelse. Selve forarbejdet i at lave krea-kits kan tage op mod en hel uge for tre medarbejdere. Der skal klippes, klistres og laves skabeloner. Der skal også indsamles forskellige ting, herunder plastiklåg og andre genbrugsmaterialer. PR-delen kræver også arbejde. Man kan bruge Facebook, hjemmeside, de lokale nyhedskilder og medarbejdernes eget netværk til at sprede budskabet.

UNDER

Børnene og deres familier kommer og henter kits på biblioteket. Det er en god idé, at biblioteket får lov til at tage billeder af nogle af børnene, mens de er kreative og laver tingene. Det kan postes på diverse medie og skabe god omtale af tilbuddet.

EFTER

Gå efter at lav en kobling mellem ude og hjemme. Det er godt, hvis børnene får noget med hjem, når de har været på biblioteket, for eksempel et diplom.

DET GODE RÅD

Vær klar over, at krea-kits kræver meget tid. Det er praktisk, hvis man løbende indsamler de materialer, der skal bruges. Det kan være kartoner, plastiklåg etc. Husk at få taget gode fotos med liv og aktivitet på, som kan skabe opmærksomhed om initiativet.

Aarhus Bibliotekerne

Skriv sammen online

Skriv sammen online var et skriveværksted, hvor biblioteket lavede forskellige former for skriveøvelser i onlineformat. Biblioteket ville gerne give deltagerne en følelse af fællesskab. Derfor blev der for eksempel afholdt et arrangement, hvor deltagerne producerede en tekst sammen. Biblioteket havde også fokus på, at det skulle være sjovt at skrive sammen og tog udgangspunkt i brætspil eller forskellige skrivelege for at give det en ekstra dimension ud over "bare" skrivning. Initiativet var et samarbejde mellem Viby Bibliotek og Aarhus Hovedbibliotek, Dokk1. Skriveværkstedet udsprang af, at biblioteket gerne ville arbejde tættere sammen i de forskellige områder i Aarhus og skabe fælles rum for unge under lockdown.

Målgruppen var skriveinteresserede unge og studerende, som ikke kunne mødes til litterære arrangementer under nedlukningen. Biblioteket prøvede også at nå ud til unge, som var ramt af ensomhed – særligt under lockdown. Initiativet appellerede til dem, der i forvejen skrev, men det var ikke et krav til deltagerne. Der var fokus på at skabe fællesskab online og lade deltagerne tale sammen under og efter arrangementet. Deltagerne kunne skrive sammen i chatten og også blive "hængene" i Teams efterfølgende. Derudover gjorde bibliotekarerne noget ud af ikke at stille for mange krav til deltagerne. Man måtte for eksempel gerne deltage uden kameraet slået til, hvis man havde brug for at være mere anonym. Der var positiv feedback på tiltaget. Onlineformatet havde nogle særlige kvaliteter i forhold til det fysiske format. Biblioteket nåede ud til andre grupper end ved deres fysiske arrangementer, herunder personer med social angst eller dem, som ikke bor i nærheden af biblioteket.

DET ER VÆRD AT VIDE

FØR

Tilbuddet lægges ud på bibliotekets hjemmeside og på relevante partners hjemmesider. Man kan vælge at samarbejde med den lokale børn- og ungerådgivning eller Headspace. Deltagerne kan for eksempel melde sig til via Place2book. Hvis man ikke har prøvet at lave denne slags skriveværksted før, er det en god idé at tage kontakt til fagpersoner. Det kan være forfattere, skrivende mennesker eller undervisere, der kan hjælpe med at udvikle gode skriveøvelser. Ellers ligger der inspiration på nettet og i forskellige bøger. Skriveværkstedet foregår i Teams.

UNDER

Formatet handler om at få skabt tillid og tryghed blandt deltagerne. Der er to bibliotekarer på, og de logger på 15-30 min. før start. Én er teknisk pedel og én er underviser. For at skabe følelse af fællesskab præsenterer deltagerne sig selv og taler sammen. Deltagerne får med inspiration fra poetry slam-genren værktøjer til, hvordan de kan skrive humoristisk eller i et "hverdagssprog." Underviseren tager udgangspunkt i kortere skriveøvelser. Det kan være Haiku eller Tanka-digte.

EFTER

Bibliotekarerne opfordrer undervejs til, at deltagerne kommer igen, så de på den vis får skabt relationer og et fællesskab. Man kan fra bibliotekets side lægge op til, at værkstedet udvikler sig og bliver en skrivegruppe, som de unge fortsat kan mødes i. Skriveværkstedet kan følges op med et katalog med skriveøvelser til deltagerne.

DET GODE RÅD

Det er en god idé at sende deltagerne ud i breakout-rooms, så de kommer ud i mindre grupper. Det skaber en større tryghed, særligt hvis deltagerne skal læse op af det, de har skrevet.

Gladsaxe Bibliotekerne

Strikkecafé

I Gladsaxe Bibliotekernes filial *Bibliografen*, der er halvt bibliotek og halvt biograf, var der en fysisk strikkeklub med 15-25 tilmeldte. I forbindelse med nedlukningen besluttede biblioteket at gennemføre strikkeklubben online via Teams. Målgruppen var primært 60+ år, men der var også yngre deltagere med.

Strikkeklubben havde forskellige temaer fra gang til gang. Ved nogle møder var der gæster med udefra. Et eksempel på det var en kvinde, der fortalte om emnet "småtgarn". Hun havde på forhånd kigget på bibliotekets udvalg af bøger om garn, der passede til temaet, og lavet links, så brugerne bagefter kunne reservere bøgerne. Hun havde også fundet en masse blogs og Instagram-profiler, hvor man kunne lære mere og få yderligere inspiration. Det fungerede godt.

"Det kan skabe et godt efterliv at sætte bibliotekets samling i spil".

Biblioteket havde gode erfaringer med at få strikkecaféen til at fungere online på Teams. Der var kun 1-2 af deltagerne, som ikke kunne komme på. Bibliotekarerne måtte også hjælpe et par stykker med lyd, indstillinger etc. Men overordnet set gik det problemfrit.

DET ER VÆRD AT VIDE

FØR

Strikkecaféen kan formidles på bibliotekets hjemmeside og Facebook. Man kan bruge Place2book til tilmeldingsdelen. Deltagerne skal have et link til mødet på Teams.

UNDER

Planlæg at være to værter i strikkeklubben. Det er godt at have en sparringspartner og at én af værterne har et særligt fokus på teknikken. Værterne går på en halv time før og sidder klar til at hjælpe. Det er vigtigt, at der arbejdes med værtskab i caféen, da det skaber tryghed for deltagerne. Deltagerne skal føle sig velkomne. Det øger sandsynligheden for, at de vil være med igen en anden gang.

EFTER

Det kan skabe et godt efterliv at sætte bibliotekets samling i spil. Husk at henvise til bibliotekets bøger om de emner, der er omdrejningspunktet for cafeen. Bagefter kan deltagerne reservere bøgerne.

DET GODE RÅD

Sæt tid af til det tekniske og vær som værter klar på Teams en halv time før start, sådan at deltagerne kan få hjælp, hvis de har brug for det. Det er også en god idé at klarlægge de "digitale spilleregler" og få talt om, hvordan man har et godt digitalt møde, hvor man ikke taler i munden på hinanden eller lignende.

Silkeborg Bibliotekerne

Tech-kits

Silkeborg Bibliotekerne oplevede, at det på grund af Corona var svært at lave aktiviteter i bibliotekets makerspace, hvor medarbejdere sammen med børn og voksne normalt eksperimenterede med forskellige teknologier. Det var oftest meget hands-on-prægede aktiviteter, som havde til formål at understøtte borgernes nysgerrighed og forståelse for teknologi.

I stedet for at lade teknologierne stå urørte i skabene lavede biblioteket kufferter til udlån. Kufferterne indeholdt en teknologi (MakeyMakey, Ozobotter eller Micro:bit) samt introduktion til teknologien, forskellige opgaver og forslag til, hvordan man kunne starte med at udforske teknologien.

Kufferterne var målrettet børn fra 5 år og deres voksne. Stilladseret af simple opgaver inviterede materialerne i kufferterne børn og voksne til at prøve sig frem og selv undersøge og eksperimenterede med teknologierne.

Kufferterne blev udlånt og afleveret som bibliotekets andre materialer.

DET ER VÆRD AT VIDE

FØR

Man skal udvælge den teknologi og de materialer, der skal pakkes i kufferterne. Kufferterne skal oprettes i bibliotekssystemet, og der skal udvikles arbejdsgange i forhold til gennemsyn af indholdet.

UNDER

Lav en lancering af tech-kits, sådan at målgruppen får blik for tilbuddet. Mens tilbuddet kører kan man tilpasse indholdet i kufferterne på baggrund af borgernes evaluering.

EFTER

Det er vigtigt at tage bestik af målgruppens erfaringer med kufferterne og løbende tilpasse samt videreudvikle tilbuddet.

DET GODE RÅD

Husk at indtænke vedligeholdelse af kufferterne. Der skal være en smart arbejdsgang, hvor udstyret testes, oplades og defekte ledninger og lignende skiftes ud.

Allerød Biblioteker

Digitale børnelitteraturquizzer

Biblioteket lavede digitale quizzer om børnelitteratur ude i det fri, som kunne benyttes af børn, unge og børnefamilier. Quizzen tog deltagerne med på en to kilometer lang gåtur rundt i Allerød, hvor de undervejs skulle svare på 20 spørgsmål om børnebøger. To quizzer blev bragt i spil. Den første handlede om Harry Potter, og den anden handlede om klassiske børnebøger af blandt andet Astrid Lindgren og Ole Lund Kirkegaard. Biblioteket gjorde noget ud af at lave deres spørgsmål stedsspecifikke for på den måde at trække den litterære verden ud i virkeligheden. Det gjorde de for eksempel ved inde i skoven at stille spørgsmål om, hvor Sallys far tog på camping eller foran biblioteket spørge om, hvad bibliotekaren på Hogwarts hedder.

Til hver quiz oprettede biblioteket en Facebook-begivenhed, hvor folk kunne poste billeder fra deres tur, hvorved de deltog i en konkurrence om at vinde flotte præmier. Biblioteket fik undervejs meget feedback fra og interaktion med deltagerne til quizzen, som ellers var en meget selvstændig aktivitet.

Biblioteket benyttede app'en "Woop" til at lave quizzen. Det betød, at quizzen var åben døgnet rundt, og at deltagerne dermed selv kunne bestemme, hvornår de ville prøve den.

DET ER VÆRD AT VIDE

FØR

Sørg for at lægge en god og ikke for lang gåtur omkring biblioteket. Ikke længere end tre kilometer, hvis man skal have de mindste med. Lav spørgsmål med tre svarmuligheder i et niveau, så alle kan være med. Overvej om der skal være præmier og opret gerne en Facebook-begivenhed, hvor deltagerne kan interagere med biblioteket og hinanden.

UNDER

Vær klar til svare på spørgsmål om "Woop". App'en giver en del udfordringer med gps-signalet på forskellige telefoner. Nogle gange lukker app'en også pludseligt ned, så deltagerne ikke kan gennemføre quizzen. Svar på folks opslag på Facebook. Giv et like eller skriv en kommentar til alle opslag.

EFTER

Deltagerne er med i en konkurrence og poster billeder fra deres tur på den oprettede Facebook-begivenhed. Biblioteket sender efterfølgende præmier ud til vinderne.

DET GODE RÅD

Lav udstillinger med de bøger, som er med i quizzen. Det kan sikre gode udlån på både disse titler, og også bøger som minder om for eksempel Harry Potter-serien. Overvej at lave en ny quiz hver måned, og udbred eventuelt konceptet til voksne.

